

AB - Türkiye Terörizmle Mücadele Eğitim Ortaklığı Projesi - 2

**RADİKALLEŞMENİN
ÖNLENMESİ
&
TERÖRİZM OLGUSU
- ÇALIŞTAY RAPORU -**

RADİKALLEŞMENİN ÖNLENMESİ & TERÖRİZM OLGUSU

Hazırlayanlar

Andrew GUNN

Ahmet DEMİRDEN

COPYRIGHT © 2019 Polis Akademisi Başkanlığı.

Bu yayının tüm hakları Polis Akademisi'ne aittir. Kurumun izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Bu yayının içeriği Polis Akademisi'nin resmi fikirlerini yansıtmamaktadır. AB - Türkiye Terörizmle Mücadele Eğitim Ortaklığı Projesi - 2 çerçevesinde 11-13 Aralık 2018 tarihlerinde Türk Polis Teşkilatı, T.C. Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Üye Devletleri, Avrupa Birliği Kolluk Eğitimi Ajansı (CEPOL) temsilcileri ve akademisyenlerin katıldığı "De-radikalizasyon ve Terörizm Olgusu" Çalıştayında ifade edilen görüşleri yansıtmaktadır. Raporda yer alan bilgi ve fikirler hakkındaki sorumluluk tümüyle çalıştay katılımcılarına aittir.

Polis Akademisi Yayınları: 72

Rapor No: 24

ISBN: 978-605-4619-99-3

Haziran 2019

POLİS AKADEMİSİ BAŞKANLIĞI

Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Necatibey Caddesi No: 108 Anıttepe 06400 Çankaya-Ankara/Türkiye

Tel: +90 (312) 4629085-92-93 / +90 (312) 4629075 / +90 (312) 4629035

www.pa.edu.tr

This project is funded by the European Union
- European Union External Action Service -
Instrument contributing to Stability and
Peace

İçindekiler

Yasal Sorumluluk Sınırı	5
Giriş	7
Kavramsal Çerçeve	11
Terörizm	21
Radikalleşme	33
Radikalleşmenin Önlenmesi	43
Sonuçlar	49

Yasal Sorumluluk Sınırı

İşbu belge, Avrupa Birliği (AB)'nin mali yardımı ile hazırlanmıştır. Bu raporda belirtilen görüşler, hiçbir şekilde AB'nin resmi görüşü olarak değerlendirilemez.

İşbu belge, 11-13 Aralık 2018 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Bölgesel Çalıştay kapsamında, Türk Polis Teşkilatı, T.C. Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Üye Devletleri, Avrupa Birliği Kolluk Eğitimi Ajansı (CEPOL) temsilcileri ve akademisyenlerin "De-radikalizasyon ve Terörizm Olgusu" alanındaki teknik konular üzerine ifade ettikleri görüşlerini yansıtmaktadır. Burada belirtilen görüşler, katılımcıların görüşleridir.

İşbu belge, söz konusu ortaklık projesini geliştirmek üzere, CEPOL ve Türk Polis Teşkilatı kurumları arasında kullanılmak için hazırlanmış olup, her iki kurumun açık izni olmadan söz konusu kurumlar arasında çoğaltılabılır ve dağıtılabılır.

Giriş

İstikrar ve Barışa Katkı Aracı Programı dâhilinde finanse edilen AB/Türkiye Terörizmle Mücadele Eğitim Ortaklığı Projesi 2 programı, önemli bir kapasite geliştirme projesinin ikinci aşamasını oluşturmakta ve Avrupa Birliği Kolluk Eğitimi Ajansı (CEPOL) Terörle Mücadele Projesi 2 içerisinde yer almaktadır. İlk aşama, Kasım 2015 ve Kasım 2017 tarihleri arasında CEPOL tarafından uygulanmıştır. 36 ay süresi olan ikinci etabın uygulanmasına Ocak 2018’de başlanmıştır. Bu programın amacı; AB ve Türkiye arasındaki ortaklığı gerçekleştirmek ve derinleştirmek olup, söz konusu amaca ulaşmak adına ortak tasarlanmış ve uygun eğitim faaliyetleri ile çok taraflı yaklaşımlardan faydalanmak suretiyle Türk Polis Teşkilatı ve CEPOL tarafından terörle mücadele ve ilgili organize suçlar alanlarında denenmiş ve test edilmiş iyi uygulamalar ile öğrenme ve eğitim ürünlerini sunmaktır.

Programın hedef grubu; kolluk güçleri ile hâkimler, savcılar, Adalet Bakanlığı görevlileri, sosyal hizmetler personeli ve terörle mücadele alanında adli soruşturmalarda görev alan güvenlik hizmetleri personeli gibi diğer kamu ve özel ilgili personeldir.

Program, iç ve dış güvenlik arasındaki bağlantıyı vurgulamaktadır ve bu itibarla kapasite geliştirmeyi, mesleki bilgi sistemi ağı kurmayı, iyi uygulamaların ve tecrübelerin paylaşımını destekleyen birtakım eğitim faaliyetlerini organize etmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu hedefe ulaşmak için kullanılan faaliyet türleri; ülke içinde kurslar, yuvarlak masa toplantıları, uluslararası çalıştaylar, konferanslar, değişim programları ve çalışma ziyaretlerinden oluşmaktadır.

AB ve Türkiye arasındaki ortaklığın ilerlemesi adına Mayıs 2018’de hem CEPOL hem de Türk Polis Teşkilatından kıdemli temsilcilerin katılımı ile Polis Akademisi Başkanlığı Başkanlığı’nda bir Değerlendirme Toplantısı yapılmıştır. CEPOL Terörle Mücadele 2 kapsamında, ilk olarak, aşağıda belirtilen konularla ilgili oturumları içeren “De-radikalizasyon ve Terörizm Olgusu” başlıklı bir Çalıştay yapılması kabul edilmiştir.

Bu programın hedefe ulaşması için kullanılan faaliyet türleri; ülke içinde kurslar, yuvarlak masa toplantıları, uluslararası çalıştaylar, konferanslar, değişim programları ve çalışma ziyaretlerinden oluşmaktadır.

Çalıştayda (i) Terörizmin Tanımı, (ii) Radikalleşmenin Önlenmesi ve (iii) Engelleme ve Radikalleşmenin Önlenmesi konuları ele alınmıştır.

Çalıştay katılımcılarının kolluk kuvvetlerinden, akademik çevreden ve Çalıştay konularında yer alan ilgili kurumlardan gelen uygulayıcılardan oluşmuştur. Katılımcıların yarısının ev sahibi ülke olan Türkiye'den, kalan yarısının ise AB Üye Ülkelerinden olmak üzere yaklaşık 60 kişidir (Ek - Çalıştay Gündemi ve Katılımcılar).

Çalıştay, 11-13 Aralık 2018 tarihleri arasında Türkiye İstanbul Movenpick Golden Horn Otel'de yapılmıştır. Üç günlük Çalıştayın gündemi CEPOL ve Polis Akademisi Başkanlığı arasında kararlaştırılmıştır (Ek - Çalıştay Gündemi ve Katılımcılar).

Kavramsal Çerçeve

Terörizmin Tanımı

AB katılımcısı tarafından yapılan “Terörizmin Tanımı” konulu sunumda söz konusu tartışmayla ilgili sorunları ve sübjektif yaklaşımları gösteren örnekler verilerek; uluslararası anlamda mutabık kalınan bir terör tanımının olmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca ilgili akademik çalışmalara değinilerek, Çalışma Grubunun bu konu hakkındaki tartışma ve fikirlerini etkileyecek birkaç ana tema dinleyicilerin dikkatine sunulmuştur.

Türkiye’den katılan konuşmacının sunumunda ise terörizmle mücadeleyi sağlayacak pratik ve hukuki sebepler için terörizm tanımının önemi Türkiye perspektifinden aydınlatılmıştır. Ayrıca, terörizm için evrensel manada mutabık kalınan bir tanımın olmayışının değişkenleri ve sonuçları ele alınmıştır. Terörizmin sebepleri ve kapsamı ile mevcut terörizm tanımlarından birçoğunun ortak unsurlarından, yani şiddet, politik hedefler, korku ve ayırım yapılmaksızın sivillerin hedef alınması gibi unsurlardan bahsedilmiştir.

Terörizm Olgusu

Türk katılımcının sunumunda, terörizmin farklı tanımlarının çeşitli uluslararası kuruluşlar ve ulusal ceza kanunları çerçevesinde yapıldığı belirtilmiştir. Ayrıca, terör saldırılarının sayısı, sıklığı ve motivasyonları hakkındaki verileri ve eğilimleri gösteren küresel ölçekteki mevcut sorunlardan bahsetmenin gerekliliği vurgulanmıştır. Örneğin, 2018 Küresel Terörizm Endeksine göre, başarısız terör saldırılarının oranı 2014 ve 2017 yılları arasında artmıştır. 2017 yılında terörizmin dünyanın her bölgesinde 2002 yılına göre daha etkili olduğu kaydedilmiştir. Terör etkisinin artışı, Orta Doğu ve Kuzey Afrika’da en yüksektir, bunları Sahra altı Afrika izlemiştir. 2017 yılında çatışmalardan etkilenen ülkelerdeki terör saldırılarında saldırı başına ortalama 2,4 kişi ölmüştür, çatışma olmayan ülkelerle ise söz konusu oran 0,84’tür.¹

Ayrıca aşırı sağ radikal terörizm büyümekte olan bir sorun haline gelmiştir. 2018 yılının Küresel Terörizm Endeksine göre, aşırı sağ radikal gruplarla bağlantılı terörden kaynaklı ölümlerin sayısı artmıştır.

2018 Küresel Terörizm Endeksine göre, başarısız terör saldırılarının oranı 2014 ve 2017 yılları arasında artmıştır.

Dünyadaki terör örgütlerinin üçte birinden fazlası, etnik gruplar adına faaliyet göstermektedir. Saldırıların ve kayıpların sayısı bakımından ideolojik terörizmin tersine etnik terörizmin oldukça yaygın olduğu kabul edilmektedir.

Terörizm, farklı motivasyon türlerine göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:

- Dini doktrinlerin yanlış ve uygunsuz yorumları;
- Bir etnik yapıya yönelik eşit olmayan muamele yapıldığı algısı ve/veya
- Aşırı politik ideolojileri uygulama arzusu.

Araştırmalara göre, dini doktrinlerin tahrif edilerek yorumlanmasına dayanan terörizmin dini motivasyon, gerekçelendirme, örgütlenme ve dünya görüşü içerdiği iddia edilebilir.² Bu nedenle, söz konusu terörizm genellikle dini istismar etme motivasyonu ve bu amacı güdenler tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu gruplar, ilahi emirleri yanlış yorumlamakta ya da gerçeği tahrif eden aşırı bir aldanma içindedirler. Ayrıca söz konusu gruplar, dini olguların ve olayların çarpık versiyonlarıyla bireyleri veya toplulukları mahkûm etmektedirler.³

Etnik terörizm; failerin hedeflerini ya da eylemlerini destekleyen ya da desteklemeyen bir etnik grup adına, hedef kitlede korku yaratıp onları etkileyen ve sivillere karşı şiddet tehdidi içeren bir örgütün ya da kişinin şiddet kullanımı olarak tanımlanabilir. Tanımlayıcı özelliği, etnik gruplar adına gerçekleştirilmiş olmasıdır.⁴ Bu gruplar, kendilerini bağımsız etnik uluslar olarak görmektedirler veya o ülke içinde kendilerine daha özerk bir statü verilmesi ya da o devletten ayrılma şeklinde statülerine ilişkin bir teyit aramaktadırlar.⁵ Söz konusu devlet tarafından öngörülen bir kimliğin aksine, etnik teröristler ayrılıkçı ortak kimlik derdine düşerler ve terör eylemleri aracılığıyla etnik hareketliliğin peşindedirler.⁶ Dünyadaki terör örgütlerinin üçte birinden fazlası, etnik gruplar adına faaliyet göstermektedir. Saldırıların ve kayıpların sayısı bakımından ideolojik terörizmin tersine etnik terörizmin oldukça yaygın olduğu kabul edilmektedir.⁷

İdeolojik terörizm, diğer bazı terörist grupların yapabildiği gibi potansiyel örgüt üyeleri arasında ayırım yapmamaktadır. İdeolojik terörist gruplara katılmanın tek koşulu, onların ideolojilerini takip etmek ya da politik değerlerini taşımaya istekli olmaktır. Komünizm ve anarşizm genellikle bu gruplar tarafından kullanılan ideolojilerdendir. İdeolojik terör saldırılarının büyük bir kısmı sol görüşlü gruplar tarafından yapılıyor olsa da Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Neo-Naziler gibi radikal sağ görüşlü gruplar da bu kategoriye girmektedir.

Terörizm küresel anlamda artış gösterirken, Türkiye de terör gruplarının ölümcül saldırılarına maruz kalmıştır. Türkiye, son yıllarda terör saldırılarından en çok mustarip olan ülkelerden biridir. Ancak, Türkiye onlarca yıldır, Fetullahçı Terör Örgütünden (FETÖ) tutun da etnik ayrılıkçı Kürdistan İşçi Partisi (PKK) terörizmine, sol eğilimli Devrimci Halkların Kurtuluş Cephesi'nden (DHKP-C), El Kaide, DEAS, 17 Kasım Devrimci Örgüt ve ASALA gibi terör örgütlerine kadar terörizmin her türlüyle etkili şekilde mücadele etmektedir. Türkiye'deki terör olaylarının sayısı, 2016 yılında FETÖ ve Orta Doğu'daki istikrarsızlık nedeniyle zirveye ulaşmıştır.

Terör ile mücadele anlamında Avrupa'dan Kuzey İrlanda örneği faydalı ve açıklayıcı bir model sunmaktadır. Kuzey İrlanda'daki terörist yapı ve bunun toplumlar üzerinde nasıl geliştiği ve etkilendiği hususlarında ise üç farklı Terörle Mücadele Modeli olduğu belirtilmiştir. Bu modeller:

- Askeri Model;
- Ceza Yargılaması Modeli
- Toplum Temelli Model.

Kuzey İrlanda'da mücadele öncelikli olarak ve sert bir şekilde Askeri model üzerinden devam etmiş ve zamanla bu bağlamda gelişen güvenlik sektöründeki reform süreci gündeme gelmiştir. Ardından polislik faaliyetlerine dönüş yaşanmış ve sonrasında toplum temelli model uygulamaya koyulmuştur.

Radikalleşmenin Önlenmesi

Fransa'da ülke genelinde yürütülen "Korumak için Önleme" adlı yeni ulusal planın uygulanması dâhil olmak üzere radikalleşmenin önlenmesine ilişkin yürütülen çalışmalarda, kolluk kuvvetlerini de içeren fakat kolluk ile sınırlı kalmayan birçok kurumla ilgili çok sayıda girişimin olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca radikalleşmeyi önlemek ve radikal bağlantıları kesmekle ilgili çeşitli sorunların yönetilmesi için odağın nasıl saha aktörlerine geçtiği incelenmiştir.

Şiddet içeren aşırılığın tırmanışı ve şiddet içeren aşırılığa eleman temini faktörler, radikalleşmeyi önleme programlarının hedefleridir. Geniş radikalleşmenin önlenmesi tanımı, birçok farklı tutumları kapsamaktadır. Söz konusu tanımda, radikalleşmenin önlenmesi "bilişsel de-

Terör ile mücadele anlamında Avrupa'dan Kuzey İrlanda örneği faydalı ve açıklayıcı bir model sunmaktadır.

Radikalleşmenin 4 ana özelliği; sorunlar, sıkıntılar, yakınmalar ve ağ tanımlama olarak sınıflandırılabilir. Söz konusu bu özellikler radikalleşmeye bağlı terörizmin ortak özellikleridir.

ğişim”, “anlamada temel değişiklik” manasına gelmektedir.⁸ Bazı bilim insanlarının radikalleşmenin önlenmesini ideolojik bir dönüşüm olarak belirtmesiyle⁹ radikalleşmenin önlenmesi bireylerin anlayış, sempati ve tutumlarında bütünsel bir değişiklik olarak ele alınmaktadır.¹⁰ Öte yandan, radikalleşmenin önlenmesinin daha dar tanımı terörizm ve politik şiddete yönelik davranışlardaki değişikliği ifade etmektedir. Bu görüşte ideolojiye sahip olmak ya da genel tutumlar dikkate alınmayabilir. Ömer As-hour’a göre, radikalleşmenin önlenmesi ideoloji değişikliğinden farklıdır ve bunun aksine şiddetin gayri-meşrulaştırılmasını ifade etmektedir.¹¹ Ancak ideolojinin gayri-meşrulaştırılmasını güçlendirmek için kullanılabilir. Radikalleşmenin önlenmesinin dar tanımında bile söz konusu gayri-meşrulaştırmanın geçmişte, şimdi veya gelecekte terör ve politik şiddet kullanımına karşı olup olmayacağını belirleme konusunda birtakım sorunlar olduğu belirtilmelidir.

Radikalleşmenin 4 ana özelliği; sorunlar, sıkıntılar, yakınmalar ve ağ tanımlama olarak sınıflandırılabilir. Söz konusu bu özelliklerin, radikalleşmeye bağlı terörizmin ortak özellikleri olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla, yukarıda belirtilen radikalleşmenin 4 ana yönüne dayalı farklı radikalleşmenin önlenmesi boyutlarından bahsedilebilir:

- Radikalleşme faktörleri
- Müdahale amacı
- Faaliyet / proje türleri.

Terörle mücadele politikalarının gelişmeye devam etmesiyle birlikte, daha fazla ülke, aktif üyeleri terörist gruplardan uzaklaştırmayı ve terörle ilgili suçlardan mahkûm olan kişilerin yeniden suç işleme eğilimini azaltmayı amaçlayan programlar ve müdahaleler geliştirmektedirler. Örneğin, Malezya’dan Birleşik Krallığa kadar farklı ülkelerdeki yetkililer; ülkelerinde terör saldırılarının artması, kalabalık cezaevlerinde radikalleşmenin ortaya çıkması ve radikal grupların cezaevlerinde eleman temin etmelerinden kaynaklı sorunların çoğalması sonucu terörle mücadele araçlarına farklı radikal örgütleri çözme ve rehabilitasyon programlarını eklemektedirler. Radikalleşmenin önlenmesi, terör ve şiddet içeren suç örgütü üyelerinin psikolojik ve ideolojik bağlılığını parçalamaya ilişkin zorluklara yönelik ümit verici bir yöntem haline gelmektedir.

Hâlihazırda dünya çapında yaklaşık 50 yüksek profilli radikalleşmenin önlenmesi programı bulunmaktadır. Bunların tamamının ortak hedefi, kişilerin terör ve şiddet içeren suç örgütlerine psikolojik ve fiziki bağlarına

müdahale etmek ve bu bağları koparmaktır. Radikalleşmenin önlenmesi uzmanlık eğitimi, özel bağlamlar ve hedeflere uygun detaylı program tasarımının yanı sıra yüksek operasyonel standart ve prosedürler gerektiren kompleks ve hassas bir terörle mücadele operasyonudur. Radikalleşmenin önlenmesi programlarının yapısal bütünlüğüne ilişkin kalite standartlarının tanımlanması ve uygulanması, bu programların süreç ve etki değerlendirmelerinin olmayışı veya belirsiz etki ve hedeflerin esas alınması dâhil olmak üzere akademik literatürde tanımlanan birçok probleme potansiyel çözüm için dayanak oluşturacaktır.

Aşağıdaki dünya çapında uygulanan radikalleşmenin önlenmesi programlarına şu örnekler verilebilir:

1. Çıkış İsveç (İsveç),
2. Şiddet Önleme Ağı (Almanya),
3. Dini ve Rehabilitasyon Grubu (Singapur),

Sonuç olarak, radikalleşmenin önlenmesi programları, sihirli bir değnek olarak görülmemelidir. Radikalleşmenin önlenmesi aşırılıkçı ideolojiyi, anlayışı ve söylemi dağıtabilir ve çözebilir. Ayrıca hapishanelerde radikalleşme ile ülkelerine geri dönen teröristler sorunu radikalleşmenin önlenmesi programları ile ele alınabilir.

Risk Analizi

Gelişen Semantikleri Hesaba Katarak Yaşam Döngüsü Bağlamı Boyunca Bilgilerin Yeniden Kullanımının Teşvik Edilmesi ve Geliştirilmesi¹² projesinde kullanılan da dâhil birçok risk analizi aracı bulunmaktadır.

Risk analizi sürecinin güvenlik açığı ile risk verisinin analizinde ve harekete geçilmesinde önemli bir rolü vardır. Risk analizinin son dönemlerdeki bazı terör saldırılarını önlemedeki başarısızlığı söz konusu analizlerin terör saldırılarını önlemeyi veya bunların sonuçlarını azaltmayı öngörmedeki güçlükleri ortaya koymaktadır.

Ayrıca, risk analizinin psikolojik araştırmalara dayanan boyutu da bulunmaktadır. Etkili risk ölçüm araçlarının, şiddet içeren ve şiddet içermeyen radikalleşme eğiliminde olan kişileri ayırt edebilmesi gerekmektedir. Şiddet içeren radikalleşme hususunda risk analizine ilişkin bir takım zorluklar bulunmaktadır. Bunlar:

Radikalleşmenin önlenmesi programları, sihirli bir değnek olarak görülmemelidir. Radikalleşmenin önlenmesi aşırılıkçı ideolojiyi, anlayışı ve söylemi dağıtabilir ve çözebilir.

Etkili risk ölçüm araçlarının, şiddet içeren ve şiddet içermeyen radikalleşme eğiliminde olan kişileri ayırt edebilmesi gerekmektedir.

- Terörizmin değişken doğası (etnik, politik, kült);
- Düşük temel oran problemi;
Risk ve direnç faktörleri ile ilişkin bilimsel delil azlığı¹³

Yukarıda verilen zorluklar; (1) istatistiksel olarak zayıf öngörüle bulunmaya, (2) masum şahısları şiddete eğilimli radikaller olarak etik olmayan şekilde etiketlemeye, (3) gereksiz risk yönetim faaliyetlerini uygulamaya yol açabilir.

Risk analizi konusunda üç tür risk ölçüm metodu bulunmaktadır:

- Araçsız profesyonel değerlendirme
- Yapılandırılmış profesyonel değerlendirme
- Aktüeryal/temkinli yaklaşımlar

Söz konusu risk ölçüm metodları çok çeşitli boyutlarda farklılık gösterirler, ancak en önemlisi öznelliğe karşı nesnellik boyutudur. Bu spektrumun bir ucunda yer alan araçsız profesyonel değerlendirme, değerlendirme yapan kişinin yalnızca mesleki deneyim ve bilgisine dayanan öznel risk tahminlerini içerir.¹⁴ Bu yaklaşım verilen kararlarda önyargılara olan eğilimden dolayı eleştirilmektedir.¹⁵

Bu spektrumun diğer ucunda yer alan aktüeryal yaklaşımlar ise, risk göstergelerinin kontrol listelerini temel alan risk değerlendirmesinde oldukça yapılandırılmış katı kurallı yaklaşımı kullanır.

Yapılandırılmış profesyonel değerlendirme hem aktüeryal hem de araçsız profesyonel değerlendirme yaklaşımlarının unsurlarını birleştirmektedir. Yapılandırılmış profesyonel değerlendirme, kanıta dayalı risk faktörlerini tanımlanmaktadır.

Ancak algoritmik bir formülle bir araya getirmek yerine, değerlendiriciye, riskleri sistematik olarak belirleme ve yorumlama süreci boyunca rehberlik etmektedir. Genel risk değerlendirmesi bireyin çevresel şartlar içinde daha geniş bir şekilde incelenmesine dayanır.¹⁶

Söz konusu yaklaşım, elde net veri olmayan durumlarda (örneğin, mevcut bilginin sınırlı olduğu ve düşük kalitede olduğu durumlarda), daha esnek ve kişi merkezli (diğer bir deyişle kişiye özgü) olmasından dolayı risk değerlendirmesi yapılırken daha uygun düşer.

Terörizm konusunda risk analizine ilişkin tartışmaların çoğu bilinen terör suçlarının analizine (başka bir deyişle risk analizinin suça bulaştık-

tan sonra yapıldığı hususuna) odaklanmakta ve suçlunun cezalandırılması, rehabilitasyonu ve yeniden entegrasyonu için kullanılmaktadır.¹⁷ Diğer taraftan terörizmde şiddet içeren radikalleşmenin önlenmesinde risk değerlendirmelerine daha az yer verilmektedir.¹⁸

Risk ile ilgili psikolojik bulguların, risk modellerinin davranış gruplarının tamamına, söz konusu davranışlar birbirleri ile oldukça ilişkili olsa bile, eşit şekilde uygulanamaz.¹⁹ Örneğin, (1) aşırı hız, (2) tehlikeli araç kullanma, (3) emniyet kemeri takmama, (4) alkollü araç kullanma şeklindeki birbirleri ile ilişkili olan dört farklı tehlikeli sürüş davranışının her birine uygun en iyi modeli sağlayan risk faktör grupları farklılık göstermektedir.²⁰

Öngörülerdeki varyasyonlara ilişkin iki etkili faktör de şunlardır: (1) *Hassaslık*: Suç işlemeye devam edenlerin kabul edilebilir oranda doğru olarak belirlenmesi (gerçek pozitifler) ve (2) *Belirlilik*: Suç işlemeye devam etmeyenlerin kabul edilebilir oranda doğru olarak belirlenmesi (gerçek negatifler).²¹

En uygun performansı gösteren sistem her ikisini de yapabilmelidir: düşük riskli ve yüksek riskli olanları ayırt etmek. Terörizm için risk analizinin zorluğu, güçlü bir kanıt bulunmaması ve gerçek bir pozitif vakanın, *teröristin* “tespit edilmemesi” ihtimalinin yıkıcı sonuçlarıyla karşı karşıya kalmasıyla, mevcut risk analiz kılavuzlarının *belirlilik* pahasına *hassaslığa* öncelik vermiş olmasına dayanır. Risk göstergelerinin çok genel tutulduğu durumlarda, terörizme katılacakların doğru şekilde sınıflandırılmasını sağlanabilir, ancak aynı zamanda çok sayıda masum insan yüksek riskli terörist grubunun içinde belirlenebilir ki söz konusu yanlışlık aşağıdaki sonuçlara neden olur:

- Kaynakların israfı;
- Toplumda gerginliğin artması;
- Halk arasında kolluk kuvvetlerinin dürüst olduğuna ilişkin algısının azalması;
- Gerçek pozitif tehditler, teröristler yanlış pozitif olarak belirlenen kitlenin içinde “saklı” kaldığından söz konusu yöntemin toplumu koruma girişimlerine çok az katkıda bulunması.

İki piramitli modelin²² öngörülerine göre, radikal şiddet içeren fikirler ve radikal şiddet eylemleri aynı değildir. Her iki radikalleşmenin de aynı süreç olarak algılanması ve her ikisine aynı tepkilerin verilmesi yeni teh-

Terörizm konusunda risk analizine ilişkin tartışmaların çoğu bilinen terör suçlarının analizine odaklanmakta ve suçlunun cezalandırılması, rehabilitasyonu ve yeniden entegrasyonu için kullanılmaktadır.

İki piramitli modele göre, aşırı inanç ve tutumlara bağlı radikalleşme, aşırı şiddet eylemlerine bağlı radikalleşmekten psikolojik boyutu ile farklılık göstermektedir.

ditler yaratabilir. İki piramitli modele göre, aşırı inanç ve tutumlara bağlı radikalleşme, aşırı şiddet eylemlerine bağlı radikalleşmekten psikolojik boyutu ile farklılık göstermektedir.²³

İki Piramitli Model

Fikir Piramidi:

1. Bu piramidin tabanında politik grup ya da davayı önemsemeyen insanlar vardır (*tarafsızlar*). Terör örgütlerinin eleman sağlamak için yöneldikleri potansiyel hedef kitledir;
2. Piramidin bir üst kısmında söz konusu politik grubun amaçlarına inananlar ancak şiddeti meşru görmeyenler bulunmaktadır (*sempatizanlar*);
3. Piramidin daha üst kısmında politik grubun davasını savunurken şiddeti meşru gören kişiler bulunmaktadır (*destekleyiciler*);
4. Piramidin tepesinde politik grubun davasını savunmada şiddete başvurmayı kişisel ahlaki görev olarak hisseden kişiler bulunmaktadır (*savunucular*).

Eylem Piramidi:

1. Piramidin tabanında, siyasi grup ya da dava adına hareket etmeyen ama aktif olmaya hazır kişiler bulunmaktadır (*etkisizler*);
2. Piramidin bir üst kısmında dava adına yasal çerçevede dâhilinde grubun faaliyetlerini yürütenler yer almaktadır (*aktivistler*);
3. Piramidin daha üst kısmında grubun davası için yasadışı eylemlerde bulunanlar yer almaktadır (*radikaller*);
1. Piramidin tepesinde sivilleri hedef alan yasadışı eylemleri gerçekleştirenler yer almaktadır (*teröristler*)²⁴

Delile dayalı risk değerlendirmelerinin terör eylemlerini gerçekleştirebilecek yüksek riskli kişileri “belirlemenin” ötesinde farklı faydaları da bulunmaktadır:

1. *Belirgin denetim yolu:* Risk değerlendirmesi yapılan bireyin şiddet eylemi gerçekleştirmesi durumunda, verilen her kararın temelini düzgün şekilde ifade etme, böylece değerlendirme yapan kişiyi aldığı kararlar sonrasında karşılaşılabileceği haksız eleştirilerden korumak için kullanılabilir;
2. *Değerlendiricilerin etkinliğini artırma:* Özellikle görevlerinde yeni olan değerlendiriciler sistematik ve delile dayalı risk eğitim ve ma-

teryallerini değerlendirmelerinin etkinliklerini en üst düzeye çıkarmak için kullanılabilir;

3. *Ortak ve uygun risk yönetim stratejisi kurma*: Söz konusu delile dayalı risk değerlendirmeleri hem kurum içinde hem de kurumlar arasında bütüncül amaç netliğine yol açar.

Sonuç olarak risk analizi konusunda aşağıdaki öneriler verilebilir:

1. Risk analizi sadece teröre katılacak ve katılmayacak olanları doğru şekilde tahmin etmekle kalmaz, aynı zamanda bilgilerin toplanmasını ve işlenmesini sistematik hale getirir;
2. Risk analizinde, istatistiksel yaklaşımlardan ziyade teori ve kanıt temelli olan ve kutucukların işaretlenmesiyle sınırlanmamış birey merkezli yaklaşımlar vurgulanmalıdır. Böylelikle risk değerlendirmesi hem veri işlemeyi hem de karar vermeyi teşvik eder ve en azından karar verme sürecindeki önyargılarının azaltılmasına yardımcı olur;
3. İstatistiksel yaklaşımlar tek başına işe yaramamaktadır;
4. Yapılandırılmış değerlendirmelere ve dosya oluşturmaya odaklanılmalıdır;
5. Risk değerlendirmeleri risklerin net olarak belirlenmesi konusunu kapsamalıdır: Tam olarak neyi öngörmeye çalışıyoruz? Örneğin, bir sonuç olarak “terör örgütü üyeliğinin” mi ya da silahlı çatışma, bombalama ya da diğer şiddet türlerini sergilemek gibi potansiyel yaşam kayıplarını göz önünde tutan belirli bir davranışın öngörülmesi mi? Bununla birlikte, söz konusu belirleme bile sorunlu olabilir, çünkü bireyin terörizmde radikalleşmesini açıklayan faktörler söz konusu kişinin terör örgütüne katıldıktan sonra neler yapacağını öngöremeyebilir.²⁵
6. Teorilerden faydalanın: Yeterli ampirik bulguların olmayışı, risk analiz sistemlerinin tasarlanmasından kaçınma nedeni olarak kullanılmamalıdır, söz konusu eksiklik ilgili teorilere başvurarak azaltılabilir;

Denetim ve eğitim gereklidir: Söz konusu eğitimin tehlike ve risklerle ilgili konulardaki bilgiyi artırmada, analitik beceriler ile risk değerlendirmelerini tamamlamada ve güven duygusunu geliştirmede olumlu etkilere sahip olduğu araştırmalar tarafından desteklenmektedir.²⁶

Risk analizi sadece teröre katılacak ve katılmayacak olanları doğru şekilde tahmin etmekle kalmaz, aynı zamanda bilgilerin toplanmasını ve işlenmesini sistematik hale getirir.

Terörizmin Tanımı

Çalışma grubu, öncelikli olarak terörizmi tanımlamaya yönelik farklı akademik yaklaşımları irdelemiştir. Akademik alanda ortak bir terörizm tanımı konusunda fikir birliği olmadığı ve söz konusu ortak tanım eksikliğinin nedenleri aşağıdaki şekilde vurgulanmıştır:

- Terörizm tanımı, siyasi değişim arayışında şiddet veya şiddet tehdidi aracılığıyla korkunun yaratılması ve kötüye kullanılmasından dolayı değişmektedir;
- Tanımlar, özellikle terör saldırılarının öncelikli kurbanları ya da hedeflerinden ziyade daha geniş boyutlara ulaşan psikolojik etkilere sahip olacak şekilde “çok boyutlu bir sorun” olarak ortaya konulmaktadır;
- Terörizm tanımlanırken, “aşğılayıcı kavram” içine korku aşılılarak ve dolayısıyla rakip etnik ya da dini grubu, ülkenin bütünü, ulusal hükümet ya da siyasi partiyi veyahut genel anlamda kamuoyunu içerebilecek bir hedef kitleyi korkutmak için kullanılmaktadır;
- Sergiledikleri şiddet sonucunda kamuoyunun dikkatini çekmeleriyle “otoriteler için yararlı bir araç” olabilen teröristler, ulusal ya da uluslararası ölçekte başka türlü sahip olmadıkları siyasi değişiklik etkisini kazanmak için güç, etki ve baskı gücü ararlar.

Terörizmi tanımlamaya yönelik çeşitli akademik yaklaşımlara ek olarak terörizme ilişkin ulusal tanımlar; güvenlik tehditlerine, güvenlik kaygılarına, terörizme ilişkin deneyimlere göre ve hatta devletten devlete değişen farklılıklar göstermektedir.

Ortak bir tanım oluşturmanın aşağıda belirtilen sekiz farklı faydasından bahsedilebilir:

1. Uluslararası bir strateji geliştirmek için,
2. Terörizme karşı uluslararası duyarlılık ve eylem sağlamak için,
3. Uluslararası anlaşmaları düzenleyebilmek ve yürütebilmek için,
4. Suçluların iadesi hususunda daha etkili politikalar geliştirmek için,
5. Terörizmle mücadele etmede uluslararası kabiliyeti artırmak için,
6. Failler ya da destekçilere özel cezalar uygulamak için,
7. Terör örgütlerinin meşruiyet kazanmalarını önlemek için,
8. Terörist örgütleri, amaçlarına ulaşmak için şiddet içermeyen alternatif yollar bulmaya motive etmek için.

Terörizm tanımı, siyasi değişim arayışında şiddet veya şiddet tehdidi aracılığıyla korkunun yaratılması ve kötüye kullanılmasından dolayı değişmektedir.

Terörizm tanımı ile ilgili; Şiddet ya da şiddet tehdidi; Savaşta olmayan topluluk; İdeoloji ve Toplum içinde gizli bir şekilde örgütlenen grup ya da kişilerden oluşan failer gibi dört karakteristik özellikten bahsedilebilir.

Ayrıca, terörizmi tanımı ile ilgili dört karakteristik özellikten bahsedilebilir:

- Şiddet ya da şiddet tehdidi;
- Savaşta olmayan topluluk;
- İdeoloji;
- Toplum içinde gizli bir şekilde örgütlenen grup ya da kişilerden oluşan failer.

Yukarıdaki karakteristik özelliklere dayanarak, terörle ilgili ortak bir tanımlamaya ulaşılmaya bile en azından ortak bir zemin oluşturulabileceği söylenebilir.

Ayrıca Çalışma Grubunda “Terörizmin Tanımı” ile ilgili müzakere edilen diğer ana konular şöyle özetlenebilir: Birincisi, çeşitli akademik, ulusal ve uluslararası kuruluşların yaptıkları “terörizm” tanımları Çalışma Grubunun hem Türk hem de AB’den gelen katılımcılarının teorik bakış açıları üzerinden detaylandırılarak ele alındı. Bruce Hoffman’ın tanımı vurgulandı.²⁷

1. Siyasi değişim uğruna şiddet ya da şiddet tehdidi yoluyla korkunun oluşturulması ve bundan yararlanılması,
2. Terör saldırılarının doğrudan kurbanlar ya da hedefler dışında daha uzaklara erişecek psikolojik etkilere sahip olması için özel olarak planlanması,
3. Rakip etnik ya da dini grubu, ülkenin bütünü, ulusal hükümet ya da siyasi partiyi veyahut genel anlamda kamuoyunu içeren hedeflerin içine korku salmak suretiyle söz konusu hedef kitleleri tehdit etmesi,
4. Teröristlerin şiddet eylemleri ile kamuoyunun dikkatini çekerek ulusal ya da uluslararası ölçekte başka türlü sahip olmadıkları siyasi değişiklik etkisini kazanmak için güç, etki ve baskı gücü aramaları.

Bazı Ulusal Tanımlar

Her devletin kendi “tanımını” oluşturma ve buna uyma imtiyazı ve hakkı olması nedeniyle, bu tanımların devletlerarasında terörle ilgili farklılık arz eden deneyimlere, güvenlik tehditlerine veya güvenlik kaygılarına göre şekillendiği ve bu değişikliklerin veya farklılıkların gözle görülebilir olduğu açıktır.

Amerika Birleşik Devletleri

1. *ABD Dışişleri Bakanlığı*: “Alt ulusal gruplar ya da gizli unsurlar tarafından sivil halkı hedefleyen, genellikle bir hedef kitleyi etkilemeyi amaçlayan, önceden planlanmış, politik motivasyonlu şiddet uygulama”.

2. *ABD Savunma Bakanlığı*: “Genellikle politik, dini ya da ideolojik amaçlara ulaşmak için hükümetleri ya da toplumları yıldırma ve zorlamak amacı güden kanuna aykırı planlı şiddet veya kanuna aykırı şiddet tehdidi”.

Birleşik Krallık (Terör Yasası, 2000)²⁸

1. Kamunun tümünün veya bir bölümünün sağlığı ve güvenliğini riske sokma ve elektronik sistemlerin bozulmasına yol açma; mülkiyete ciddi zarar verme; kişilere karşı ciddi zarar içeren eylem tehdidi ya da eylemlerin kullanılması.
2. Hükümeti ya da uluslararası bir hükümet kuruluşunu etkilemek için ya da kamunun ya da halkın bir bölümünün gözünü korkutmak için kullanılan tehdit.
3. Politik, dini ya da ideolojik ülküyü geliştirmek amacıyla tehdit kullanılması.

Türkiye

1. “Cumhuriyetin, Anayasada belirtilen politik, hukuki, sosyal, laik ve ekonomik sistemini değiştirmek amacıyla bir örgüte bağlı olan bir ya da daha fazla kişi tarafından şiddet ya da zor kullanılarak yapılan her türlü eylem,
2. Devletin, topraklarıyla ve ulusuyla bölünmez bütünlüğüne zarar verme,
3. Türkiye Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye sokma,
4. Devlet otoritesini zayıflatma, tahrip etme ya da ele geçirme,
5. Temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırma,
6. Devletin iç ve dış güvenliğine, kamu düzeni ya da genel sağlığa zarar verme”.

Uluslararası Kuruluşlar

1. ***BM Genel Kurulu*** (1994):²⁹ “Siyasi, felsefi, ideolojik, ırki, etnik, dini ya da onları doğrulamak için başvuru, düşünceleri ne olursa olsun politik amaçlar için kamuda, bir grup insanda ya da belirli kişilerde bir terör durumuna yol açmak için planlanan ya da hesaplanan suç davranışları hiçbir durumda haklı gösterilemez.”
2. ***BM Güvenlik Konseyi Kararı 1566*** (2004):³⁰ Sivillere karşı işlenen suçlar dâhil olmak üzere bireylerin öldürülmesi, yaralanması ve rehin alınması kastıyla işlenen ve bir toplumun genelinde, bir grup içerisinde ya da belirli bazı kişiler üzerinde terör kaygısının tırmandırılması amacıyla, bir toplumun tehdit edilmesi, hükümetlerin veya uluslararası

Terörizm ile ilgili her devletin kendi “tanımını” oluşturma ve buna uyma imtiyazı ve hakkı olması, devletlerarasında terörle ilgili farklılık arz eden deneyimlere neden olmaktadır.

Çalışma Grubu üyeleri ülkelerin ve uluslararası kuruluşların farklı nedenlerden dolayı ortak bir “terörizm” tanımına ilişkin fikir birliği olmadığı görüşünde mutabık kalmışlardır.

- organizasyonların belirli bir şeyi yapması veya yapmaktan kaçınmaya zorlanması *için başvurulana* yasa dışı her türlü suç eylemidir.
3. **Avrupa Konsey Kararı 1426** (1999):³¹ “Bireyler ya da gruplar tarafından, bir ülkeye, o ülkenin kurumlarına, genel olarak halkına ya da ayrılıkçı amaçlar, aşırı uçta ideolojik fikirler, fanatizm ya da rasyonel olmayan ve sübjektif faktörler doğrultusunda belirli kişilere karşı şiddete başvurma ya da şiddete başvurmakla tehdit etmek yoluyla ve resmî makamlar, toplumda belirli kişiler ya da gruplar arasında ya da genel olarak halk arasında terör ortamı yaratmak amacıyla işlenmiş herhangi bir suç”.
4. **Avrupa Birliği Direktifi 2017/541**:³² Belli bir amaç için işlendiklerinde terör suçları olarak tanımlanan suçların listesi şu şekildedir:
1. Bir halkı ciddi şekilde korkutmak,
 2. Bir hükümetin veya uluslararası organizasyonun belirli bir şeyi yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya haksız bir şekilde zorlanması,
 3. Bir ülkenin veya uluslararası bir organizasyonun temel politikasını, anayasasını, ekonomik veya sosyal yapısını ciddi şekilde istikrarsızlaştırmak veya yok etmek.

Çalışma Grubu üyeleri aşağıdaki nedenlerden dolayı ortak bir “terörizm” tanımına ilişkin fikir birliği olmadığı görüşünde mutabık kaldılar:

1. Söz konusu kavramla ilgili anlayış ve anlam sürekli geliyor;
2. Söz konusu tanım çok boyutlu ve çok yönlü bir konudur;
3. Küçük düşürücü bir kavram olarak kullanılmakta;
4. Terör konusu resmi merciler için faydalı araç olabilmekte.

Örnek Olay İncelemesi

Hem AB hem de Türkiye tarafı son zamanlardaki terör saldırılarıyla ilgili örnek olay incelemelerine ilişkin sunumlarını gerçekleştirdiler.

Türkiye'nin örnek olay çalışmaları, İstanbul'daki bir alışveriş merkezindeki DEAŞ saldırısının önlenmesine ve FETÖ Terör Örgütünün faaliyetlerine ilişkin genel perspektife dikkat çekmiştir. Sunum, FETÖ faaliyetlerinin sadece darbe girişimi ile sınırlı olmadığını aynı zamanda terör saldırılarını da kapsadığını belirtmiştir. Örneğin Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilere zarar vermek amacıyla bir FETÖ üyesi tarafından gerçekleştirilen Rus Büyükelçiyeye yönelik suikast saldırısı gibi.

FETÖ faaliyetlerinde şiddet tehdidi olduğu için, Çalışma Grubunun daha önce araştırdığı tanımlara uygun olarak, FETÖ bir terör örgütü olarak sınıflandırılabilir. 2016 darbe girişiminde çok sayıda sivil kayıp olduğu ve diğer şiddet eylemlerini içerdiği için FETÖ'nün bir terör örgütü niteliğine sahip olduğu ifade edilmiştir.

Çalışma Grubu tarafından, diğer ülkelerin de FETÖ gibi devlete sızma-ya çalışan benzer örgütlerle ilgili deneyimlerinin olduğu ifade edilmiştir.

Ayrıca, Avusturya'da DEAŞ'ın Türkiye'de terörist saldırılar gerçekleştirmeyeceği kanaatinin olduğu, fakat Türkiye'de gerçekleştirilen DEAŞ saldırısı sonrasında DEAŞ'ın Türkiye dâhil olmak üzere bütün ülkeler için uluslararası bir tehdit olmaya devam ettiğinin anlaşıldığına dair bir örnek verilmiştir.

AB örnek olay incelemesinde Almanya'da gerçekleştirilen bir saldırı ele alınmıştır. Söz konusu saldırı Almanya'da toplum içinde paniğe neden olduğu gibi bu saldırının bir "terörist" saldırı olduğu iddia edilmiştir. Saldırı Almanya'daki birçok kurum tarafından ideolojik ve psikolojik olmak üzere birçok açıdan analiz edilmiştir, ancak kesin olarak sınıflandırılmamıştır. Katılımcılara söz konusu saldırının bir akıl hastası tarafından tek başına gerçekleştirilen bir saldırı mı ya da bir terör saldırısı olup olmadığı ve bu tür bir olayın mevcut tanımlar içinde nasıl kategorize edilebileceği sorusu yöneltilmiştir. Müzakereler boyunca Çalışma Grubunun katılımcıları bu saldırının sınıflandırılmasına ilişkin farklı görüşler ifade ettiler. Söz konusu görüş farklılıkları bu tür olayların akli dengesi yerinde olmayan birinin saldırısı mı ya da aşırı sağcı yalnız bir kişinin saldırısı mı ya da cinnet hali sonucu gerçekleşen olay olarak mı ya da terör saldırısı olarak mı belirlenmesinin önemini ve aynı zamanda zorluklarını ortaya koymaktadır.

Genel suç eylemlerinden farklı olarak "teröristlerin" işlediği suçların/saldırıların farklı bir şekilde değerlendirilerek tanımlanması gerekmektedir. Diğer taraftan "terörist grubun" faaliyetleri ve bu gruba katılımları özel olarak belirleme ihtiyacı bulunmaktadır.

Terörizmle ilgili olarak jeopolitik nedenlerin ulusal ve uluslararası politikaları tanımlamaması gerektiği vurgulanmalıdır. Örneğin, ABD'ye göre, Suriye'deki Halkın Koruma Birimleri ya da Halkın Savunma Birimleri (YPG) bir terör örgütü değildir, ancak Türkiye söz konusu oluşumu

FETÖ faaliyetleri sadece darbe girişimi ile sınırlı olmayıp aynı zamanda terör saldırılarını da kapsamaktadır. Bunun en önemli göstergesi darbe girişiminin varlığıdır.

Ülkeler, terör tehditlerini ortadan kaldırmak için farklı ve bazen uyumsuz tedbirler uygulamaktadırlar, ancak terörün, her ülkenin risk altında olabileceği, küresel bir tehdit olduğu aşikârdır.

terör örgütü olarak görmektedir. Bu konudaki farklı yaklaşımlar iki ülke jeopolitik nedenlerden dolayı olabilir ama ortak zemine ihtiyaç vardır.

Ülkeler, terör tehditlerini ortadan kaldırmak için farklı ve bazen uyumsuz tedbirler uygulamaktadırlar, ancak terörün, her ülkenin risk altında olabileceği, küresel bir tehdit olduğu aşikârdır. PKK, saldırılarını çoğunlukla Türkiye’de gerçekleştirmiş olmasına rağmen, mali kaynakları legal ve organize illegal yollardan Avrupa’dan karşılanmaktadır. Türkiye’deki üst düzey güvenlik kuvvetlerinin tecrübelerine göre, Avrupa’daki PKK faaliyetlerinin sonlandırılması için Türkiye’yle bağlantılı olarak çalışma konusunda AB ülkeleri arasında ortak bir yaklaşım bulunmamaktadır.

Pragmatik nedenlerden dolayı, Suriye ve Irak’ta DEAŞ’la mücadelede önemli bir rol oynar gibi görüldüğü için YPG Avrupa’da terör örgütü olarak tanınmamaktadır. Bir terörist grubun başka bir terörist gruba karşı mücadele ettiği için meşru bir örgüt olarak görülmemesinin önemli olduğu gibi YPG’nin herkesçe bilinen uluslararası bir terör örgütü olan PKK’nın çok sayıda kolundan biri olması nedeniyle, YPG’nin de terör örgütü olarak tanınması gerektiği açıktır.

Terör Suçları

BM sözleşmelerinde terör suçları listesinde yer alan suçların birçoğu aynı zamanda adam öldürme; adam kaçırma; rehin alma; kamu tesislerini, ulaşım sistemini ve bilgi sistemini tahrip etme; uçak ve gemi kaçırma; patlayıcıların ve silahların tedariki ve sistemlere müdahale gibi suç teşkil eden filleri de kapsamaktadır. AB Üye Devletler tarafından terörist gruplar ya da terör eylemleriyle ilgili yasalaştırılmış terör suçları şu şekilde gösterilebilir:

Terörist Gruplara İlişkin Suçlar

1. Bir terörist grubu yönetme
2. Bir terörist grubun faaliyetlerine katılma
3. Bilgi ve malzeme kaynağı sağlama
4. Terör eylemlerine maddi destek sağlama

Terör Eylemleriyle İlgili Suçlar

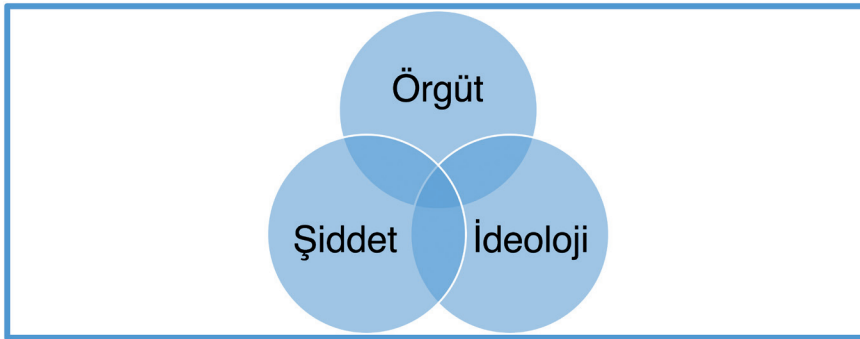
- Bir terör suçu işlemek için halkın kışkırtılması
- Terörizme eleman temini

- Terörizm eğitimi verme
- Terörizm eğitimi alma
- Terörizm amaçlı seyahat etme
- Terörizm amaçlı seyahat etmeyi organize etme ve olanak sağlama
- Terörizmi finanse etme
- Terör eylemlerine ilişkin diğer suçlar (nitelikli hırsızlık, gasp, sahte idari belgeler kullanma)
- Terör eylemlerine yardım ve yataklık, tahrik ve teşebbüs

Türkiye terörizmi nasıl tanımlamaktadır?

Türkiye’de terörizme ilişkin güncel yasal düzenlemeler şu şekildedir: “Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”³³

Yukarıda verilen tanımın uygulanması için bulunması gereken 3 temel koşul şunlardır:

Terörle ilgili Türkiye’deki yasal düzenlemelere ilişkin uygulamalar aşağıdaki alt başlıklarda incelenebilir:

Uygulama Yöntemi: Terör; baskı, şiddet, terör, korkutma veya tehdit kullanımını içerir.

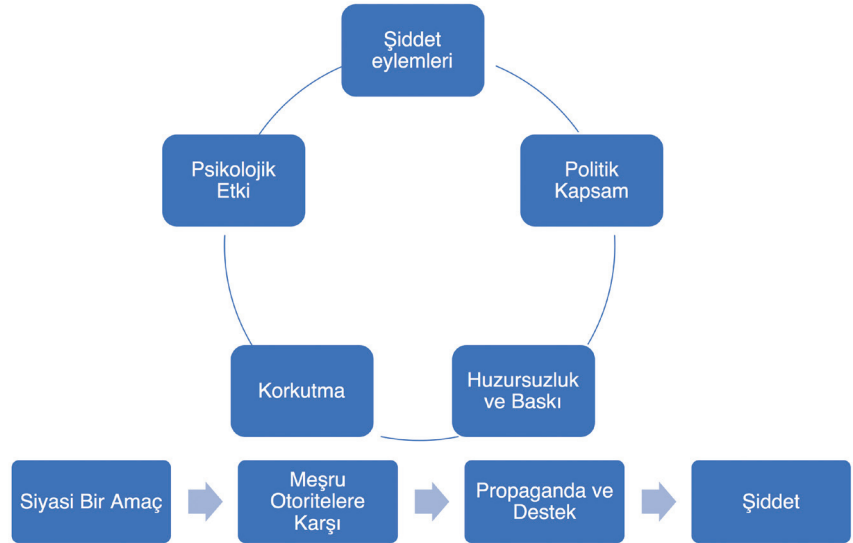
Bir terörist grubu yönetme, terörist grubun faaliyetlerine katılma, bilgi ve malzeme kaynağı sağlama, terör eylemlerine maddi destek sağlama Terörist Gruplara İlişkin Suçlar içinde tanımlanmaktadır.

Türkiye’de kabul edilen tanımın uygulanması için bulunması gereken 3 temel koşul terör örgütü, şiddet ve ideoloji olarak ifade edilmektedir.

Yapılan eylemin amacı: (i) Cumhuriyetin, Anayasada belirtilen temel niteliklerine ya da ülkenin siyasi, hukuki, laik ve ekonomi sistemlerine zarar vermek için planlanan her türlü eylem; (ii) Türkiye Cumhuriyeti’nin varlığını tehlikeye sokmak için planlanan her türlü eylem ve bölgesel ya da ulusal bütünlüğü bozmak için planlanan her türlü eylem; (iii) Devlet otoritesini bozmak ya da zayıflatmak için planlanan her türlü eylem; (iv) Temel hak ve özgürlükleri tahrip etmek için planlanan her türlü eylem; (v) Ulusal ve uluslararası güvenliği, kamu düzenini ya da kamu sağlığını olumsuz anlamda etkilemek için planlanan her türlü eylem.

Terör Suçu işleyen failler: Bir örgüte mensup olan kişi ya da kişiler. Terör suçluları, TMK (Terörle Mücadele Kanunu) Madde 2’de tanımlanmıştır.

Türkiye’deki terörizmin yasal tanımına ilişkin ana bileşenler aşağıdaki şemada gösterildiği şekilde özetlenebilir

AB terörizmi nasıl tanımlamaktadır?

AB perspektifinden terörizm tanımına ilişkin aşağıdaki önemli noktalar vurgulanabilir:

Dört temel özellik:

- Şiddet ya da Şiddet Tehdidi;
- Savaşta olmayan topluluk;
- İdeoloji;
- Toplum içinde gizli şekilde örgütlenen grup ya da kişilerden müteşekkil failer.

Parçalı Çok Merkezli Bütünleşmiş İdeolojik Ağ Modeli (SPIIN (Segmented Polycentric Integrated Ideological Network) Model) önemli noktalar şöyledir:

- Eylemlerden önceki toplumsal hareketler;
- Bazı kişiler, belirli bir düzeni değiştirmek için şiddet kullanmak isterler;
- Kendilerini kurbanlar olarak görme (radikalleşme süreci);
- Kendi kendilerine hücre şeklinde örgütlenirler (çok merkezli).

Etik hareket ve ideolojik motivasyon'un önemli noktalar:

- Apaçık bir husumet perspektifi (düşmanlık fikri) bulunmaktadır;
- Öldürmek için genel yıkım;
- Sosyal karmaşa korku yayar;
- Sivil topluluklarda rastgele saldırı yaparsanız korku yayarsınız;
- AB toplumlarının savunmasızlığı.

AB Direktifi 2017/541 ve Türkiye Terörle Mücadele Kanunu Maddelerinin karşılaştırılmasında AB ve Türk mevzuatları arasındaki farklılıklar ve benzerlikler “*Kim?, Ne?, Nerede?, Ne zaman?, Neden?*” soruları kapsamında incelenebilir.

Türkiye'deki terörizmin yasal tanımına ilişkin ana bileşenler; şiddet eylemi, politik kapsam, huzursuzluk ve baskı, korkutma, psikolojik etki olarak özetlenebilir.

Söz konusu karşılaştırma sonuçları, “benzerlik” ya da “farklılıklar” olup olmadığına ilişkin kararlarla birlikte aşağıdaki matriste görülebilir:

Sorular	AB Direktifi 2017/541	Türk Terörle Mücadele Kanunu
Kim?	<ul style="list-style-type: none"> Bir-iki kişi 3 kişiden oluşan grup (2’den fazla) 	<ul style="list-style-type: none"> Terör örgütü adına suç işleyen bir-iki kişi, 3 kişilik grup “benzer”
Ne?	<ul style="list-style-type: none"> İnsan hayatı Bütünlük Adam kaçırma/rehin alma Yıkım Kamu tesisleri transport Altyapı [...] 	<p>Suçların listesi (Terörle Mücadele Kanunu Madde 2,3)</p> <p>“benzer”</p>
Nerede?	<ul style="list-style-type: none"> Devlet/ülke Tesisler, gemiler, uçaklar vb. dâhil Dünya çapında koşullarla 	“benzer”
Ne zaman?	Kanun yürürlüğe girmeden önce işlenen suçlar yok	“benzer”
Neden?	<p>AB Direktifi 2017/541’in 1. Paragrafında belirtilen amaçlar şunlardır:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bir halkı ciddi şekilde korkutmak Bir hükümetin veya uluslararası organizasyonun belirli bir şeyi yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya haksız olarak zorlanması Bir ülkenin veya uluslararası bir organizasyonun temel politikasını, anayasasını, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi bir şekilde istikrarsızlaştırmak veya yok etmek. <p>Avrupa çapında her yerde ya da diğer ülkelerde</p>	<p>“Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından yapılacak her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.”</p> <p>“farklılıklar” – sonuçlara bakınız</p>

Sonuç olarak ortak bir terörizm tanımına ulaşmada farklılığın temel nedenleri, ortak tanım hedefinin önündeki engeller ve söz konusu ortak tanımı oluşturmada değerleri ve faydaları da dikkate alan bir ilerleme kaydedebilmek için getirilecek öneriler şu şekilde belirtilebilir:

Terörizm tanımında farklılıkların sebepleri:

Literatür ve ülkelerin yasal çerçevelerindeki terörizm tanımları arasındaki farklılıklar, grupları terörist örgütler olarak tanımlamada farklılığa yol açmaktadır. Söz konusu farklılığı ortaya çıkarılan ana nedenler şunlardır:

- Ülkelerin tehdit algılaması arasındaki farklılıklar;
- Terörizmi gizli bir savaş aracı olarak kullanma;
- Terörizm kavramının sübjektif mahiyeti;
- Siyasi nitelik taşıması.

Ortak bir tanıma yönelik engeller:

- Ortak tanımlara ulaşmak için metodolojik eksiklik;
- Faillere ve eylemlere yetersiz odaklanma – Terör nedir? Terör suçu nedir?
- Türkiye'nin AB üyesi devletlerle işbirliği yapma ve koordinasyon sağlama hususundaki farkındalık eksikliği;
- Türkiye ve AB arasında yetersiz köprü kurma faaliyetleri;
- Politikalar ile jeopolitik perspektifleri arasındaki farklılıklar

Ortak terörizm tanımı / anlayışı bulma arayışının sebepleri:

- Ortak çıkar;
- Ortak müttefikler oluşturma;
- Ortak payda;
- Terörizmi tanımlamada ortak çabalar.

Ortak bir Tanımın Faydaları:

- Uluslararası bir strateji geliştirmek için;
- Terörizme karşı uluslararası mobilizasyon sağlamak için;
- Uluslararası anlaşmaları düzenleyebilmek ve uygulayabilmek için;
- Suçluların iadesi hususunda daha etkili politikalar geliştirmek için;
- Terörizmle mücadelede uluslararası kabiliyeti artırmak için;
- Failler ya da destekçilere belirli cezalar uygulamak için;
- Terör örgütlerinin meşruiyet kazanmalarını önlemek için;
- Terör örgütlerini, amaçlarına ulaşmak için şiddete dayanmayan alternatif yollar bulmaya motive etmek için.

Ortak çıkar,
Ortak müttefikler
oluşturma,
Ortak payda
ve Terörizmi
tanımlamada
ortak çabalar
terörizm
konusunda Ortak
tanımı ve anlayışı
bulma arayışının
sebepleridir.

Radikalleşme

Çalışma Grubunda, radikalleşme süreci, radikalleşmenin önlenmesine yönelik tedbirler ve bu konuları AB ile Türkiye perspektifinden ele alan örnek olay incelemeleriyle ilgili sunumlar yapıldı. Ardından da sunumlar ve çizilen perspektif çerçevesinde tartışmalar yapıldı.

Türkiye’de belirlenen temel tanımlama ve radikalizme nedeni olabilecek faktörler aşağıdaki gibi vurgulanabilir.

Radikalleşme

Radikalleşme, kendi gruplarından olmayan ve toplumun çoğunluğu açısından sembolik değerleri olan hedeflere şiddet eylemleri yöneltme sürecidir. Başka bir ifadeyle kavram, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesiyle sonuçlanan algısal ve motivasyonel öğelerin kurulmasıdır.

Ayrıca, radikalleşme ifade özgürlüğüne uygun biçimde, şiddet içermeyen radikal düşüncelere sahip olan vatandaşların aktivist eylemlerinin bir parçası da olabilir ve bu hukuka aykırı bir durum oluşturmayabilir.

Radikalleşmeye Neden Olan Faktörler:

- Politik nedenler (içeride ve dışarda)
- Hegemonya
- Sosyo-ekonomik durum
- Irkçılık – Ayrımcılık
- İslam karşıtlığı ve yabancı düşmanlığı

Türkiye’yi derinden etkileyen terör örgütleri radikalleşme sürecini şu şekilde hayata geçirmektedirler:

PKK

- Etnik milliyetçi, ayrılıkçı bir terör örgütüdür;
- Kürt etnisitesine odaklanmakta ve Marksist-Leninist köklere sahip bulunmaktadır;
- Çatışmayı yurtdışına taşımak için Kürt diasporasını kullanır;
- PKK, militan devşirme bağlamında, 18 yaşın altında olan gençlere ve çocuklara özel ilgili göstermektedir;

Radikalleşme, kendi gruplarından olmayan ve toplumun çoğunluğu açısından sembolik değerleri olan hedeflere şiddet eylemleri yöneltme sürecidir.

Sahte mehdi ve kültist hareket üzerine temellenmiş bir terör örgütü olan FETÖ’de Radikalleşme, örgüte katıldıktan sonra gerçekleşir.

- PKK, radikalleşme sürecinde marjinalleşme ve dışlanma algısı yaratır. PKK, çocukları radikalleştirir ve onları silahlı eylemlere yöneltir;
- Avrupa’da vakıflar, camiler ve PKK’yı desteklemeyen Kürt vatandaşlara yapılan saldırılar, PKK tarafından yapılmaktadır.

FETÖ

- Sahte mehdi ve kültist hareket üzerine temellenmiş bir terör örgütüdür;
- Radikalleşme, örgüte katıldıktan sonra gerçekleşir;
- Ana ideoloji:
 - > Devletin kurumlarının (yasama, yürütme ve yargı güçlerinin) kontrolünün tamamen ele alınması;
 - > Devletin, toplumun ve bireylerin FETÖ’nün ideolojisine göre dizayn edilmesi ve tam kontrol sağlandıktan sonra ekonomik, toplumsal ve politik güçlerin oligarşik bir zümre tarafından yönetilmesi;
 - > Diğer ülkelerle ilişkiye geçerek dünyanın ekonomik, toplumsal ve politik güçlerinin oligarşik bir zümre tarafından yönetilmesinin sağlanması.
- FETÖ’nün amaçlarını yerine getirmek için kullandığı ilkeler:
 - > Tabandan tavana, en üst düzeylere kadar sızmak;
 - > Takiyye / ihtiyat / sır saklama ve görünmezlik ilkesi;
 - > Güçlü olmak ve güçlü kalmak ilkeleri;
 - > Bozuk ve radikal yorumlar yolu ile din sömürüsü.

Yukarıdaki ilkeler, FETÖ’nün örgüt başı Fetullah Gülen’in terörist grubun yöntemini ortaya koyan eski bir demeci incelenerek oluşturulmuştur: *“Hepiniz sistemin kılcal damarlarına sızacaksınız, güç merkezlerini elde edene kadar kendinizi gizleyeceksiniz. (Takiyçilerimiz), uygun koşullar oluşana kadar bu şekilde davranacak. Eğer olgun davranmazsanız, dünya bizi yok eder ve dünyanın her yerindeki Müslümanlar zarar görür. Devleti ele geçirene kadar bekleyeceksiniz. Bu zamandan önce atılacak her adım ölü doğacaktır, tıpkı bir yumurtayı kırk gün dolmadan kırmak gibi olur. Bu, civcivi yumurtada öldürmek olur.”*³⁴

FETÖ üyeleri sıklıkla ikiyüzlülüğün yeni bir biçimini kullanırlar. Günlük faaliyetlerinde alçak gönüllü, masum ve barışçıl görünürler ve kendilerine diğer topluluklar içinde kanunlara uyan vatandaşlar görünümü verirler. Ancak, uyuyan terör hücreleri gibi, FETÖ tarafından talimat aldıktan sonra, kanunları ya da insan hakları ve özgürlükleri umursamadan şiddet kullanan radikallere dönüşüp saldırılarını gerçekleştirirler.

Türkiye FETÖ üyelerinin vahşi saldırılarını yaşamıştır. Ve bu saldırılar çoğu zaman canlı bombalardan bile daha tehlikeli olabilmektedir. Örgüt güdümündeki sıradan görünen akademisyenler, askeri generaller, emniyet müdürleri ya da kanunlara saygılı vatandaşlar birdenbire sivillere karşı şiddet eylemlerinde bulundular. FETÖ üyeleri söz konusu sivil kayıpların kabul edilebilir olduğunu ve onları katlederek cennete gitmelerine yardımcı olduklarını iddia ettiler. Söz konusu militanlar için FETÖ kendi çocuklarından ve ailelerinden bile daha önemlidir. FETÖ üyelerinin talimat aldıklarında, dünyanın herhangi bir yerinde terör saldırılarını kolaylıkla gerçekleştirebilecekleri görülmektedir.

DEAŞ

- DEAŞ radikalleşme sürecini içeren terör örgütlerinden biridir;
- Amaç kargaşa yaratmaktır;
- DEAŞ dünyanın her yerinde Müslümanların suçlanıp yargılandıklarını ve kendilerinin Müslüman olmayanlara karşı yönetilen yegâne sözde cihat temsilcileri olduklarını iddia etmektedir.
- Sosyal medyayı diğer terör gruplarından daha etkin şekilde kullanmaktadır.

İdeolojik & Sekteryen Radikalleşme

- Türkiye'deki Devrimci Halkın Kurtuluşu Partisi Cephesi (DHKPC) ve Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP) gibi aşırı sol ideolojiler;
- Soldaki eğitim seviyesi göreceli olarak yüksek. Militanların, Marksizm dâhil sol ideolojinin temel ilkelerini anlamaları için, belirli bir seviyede eğitim görmeleri talep edilir.

Estonya'daki bir radikalleşme örnek olay incelemesinde "Sıfırdan Zirveye" kavramına odaklandı. Söz konusu kavram radikalleşmenin karmaşık ve çok geniş kapsamlı bir süreç olduğunu ve birçok etki faktörünü içerebileceğini göstermektedir. Radikalleşmenin bireysel nedenleri, kişinin sosyo-ekonomik durumuyla ilişkilendirilebilir. Radikal fikirleri kabul etmek, kişinin günlük hayatındaki sorunlarına ve karşılaştığı sıkıntılara bir çözüm olabirmiş gibi algılanabilir ve bu hayal ürünü çözüm, şiddet içermeyen mücadelenin etkisiz olduğu düşüncesine varıp kişiyi bir şiddet ortamına yöneltebilir. İdeoloji genellikle "alıcıya", "tek çıkış yolu" ya da "mutlak doğru" olarak gösterilir. Söz konusu örnek olay incelemesinde değinilen önemli konular şu şekilde özetlenebilir:

FETÖ üyelerinin talimat aldıklarında, dünyanın herhangi bir yerinde terör saldırılarını kolaylıkla gerçekleştirebilecekleri varolan örneklerle bakıldığında görülmektedir.

Radikalleşme süreci üzerine etkisi olan unsurlar Bireyler; Toplumsal unsurlar; Politik unsurlar; İtici-çekici faktörler olarak nitelendirilebilir.

- İnternet'in oynadığı rolün önemi;
- Örnek olaydaki kişinin zayıflığı ve söz konusu bireylerin profillerinin çıkartılmasının ve belirlenmesinin zorluğu;
- Çok kuruluşlu yaklaşım – yalnızca polis sorumluğunda değil, kişinin günlük yaşamı bağlamındaki radikallik potansiyeli taşıyan davranışlarının tespit edilebilmesi için daha fazla sivil ortaklar devreye girmeli (öğretmenler; genç işçiler, vs.)
- Toplum destekli polisliğin sahip olduğu rolün önemi;
- Ailenin sahip olduğu rolün önemi;
- Göçmen toplulukları dâhil olmak üzere toplulukların entegrasyonunun önemi;

Radikalleşme Süreci

Müdahale evrelerini tespit etmek amacıyla radikalleşme sürecinin anlaşılması önemlidir.

Süreç:

Düşünce – Aktivizm – Aşırıılık – TERÖRİZM

Radikalleşme süreci üzerine etkisi olan unsurlar aşağıdaki gibi kategorilere ayrılabilir:

- Bireyler;
- Toplumsal unsurlar;
- Politik unsurlar;
- İtici-çekici faktörler.

Radikalleşmenin önlenmesinin ele alınmasından önce, tanımda netlik sorununun ele alınması gereklidir; söz konusu belirlilik sorunu operasyonel tanımının oluşturulmasına yardımcı olacaktır. Bu belirlilik, böylelikle, radikalleşme sürecine müdahale edecek programların tasarımını kolaylaştıracaktır. Örneğin, radikalleşme süreci, hepsi de farklı önleme programları gerektiren *düşünce*, *aktivizm*, *şiddet ya da terörizm* ile bağlantılı olarak sınıflandırılabilir.

Toplumsal kamplaşma ve ayrımcılık gibi radikalleşmenin itici faktörlerinin yanı sıra çekici faktörlerin de incelenmesi önemlidir.

Katılımcılar, *risk değerlendirmesinin* oynadığı rolü ve bu bağlamda özellikle de Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesinin Yabancı Terörist Savaşçılar (YTS) ile ilgili çalışmalarını ele aldılar. Söz konusu risk

değerlendirmesinin mevcut süreçlerle bağlantılı güçlü yönleri, zayıflıkları, fırsatları ve tehditleri mevcut süreçler bağlamında özetlendi. Bu risk değerlendirmesi radikalleşmenin önlenmesine şu şekilde yardımcı olabilir:

- Geliştirilmiş iletişim ve istihbarat paylaşımı;
- Ortak veri tabanlarına erişim;
- Sınır kontrollerinin geliştirilmesi;
- Kolluk kuvvetlerinde farkındalık seviyesinin artırılması;
- Ortak risk analiz yöntemleri.

Aşağıda özetlenen ek bilgi ve veriler (Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Dairesi tarafından) “Türkiye’deki Risk Analizi Birimlerinin Önleyici İşlevi” ile ilgili olarak sunulmuştur.

Söz konusu birimler, 2014 yılı Nisan ayında EGM İstihbarat ile Terörle Mücadele Daire Başkanlıkları tarafından ikamet ettikleri ülkeler tarafından Türk makamlarına haklarında hiç bilgi verilmeyen veya yetersiz ya da geç bilgi verilen şahısları tespit etmek için kurulmuştur.

Risk Analiz Verileri:

● Kontrol edilen kişilerin toplam sayısı	2	7.500
● Mülakat yapılan kişilerin sayısı		18.639
● Salınan kişiler		9.972
● Gözetimde tutulanlar		7.315
● Sınır dışı edilenler		1.351
● Gözetimde tutulanlar ve sınır dışı edilenlerin toplamı		8.666

Risk Analiz Birimleri (RAB) terörist gruplar ve/veya bunların ideolojik hedefleri arasında ayırım yapmayarak, çatışma alanlarından dönenleri ve tüm radikalleri tespit etmeye çalışmaktadır.

RAB (Risk Analiz Birimleri) Sisteminin Güçlü Yanları:

- İkaz işaretleri çıkarır.
- Kolluk kuvvetlerindeki farkındalık seviyesini ve riskli yolcuların tespitini artırır.
- Teknik ve araçların kullanımı: Kilit önemi haiz soruları ve risk faktörlerini tespit eden analitik süreçler, örneğin ülkeye girişte hangi uçuşların kullanıldığı.

Toplumsal kamplaşma ve ayrımcılık gibi radikalleşmenin itici faktörlerinin yanı sıra çekici faktörlerin de incelenmesi önemlidir.

Risk Analiz Birimleri (RAB) terörist gruplar ve/veya bunların ideolojik hedefleri arasında ayırım yapmayarak, çatışma alanlarından dönenleri ve tüm radikalleri tespit etmeye çalışmaktadır.

Zayıf Yanları:

- *Yabancıların risk analizi:* Yabancılar hakkında veri tabanının olmaması. Bazı vakalarda, Türk makamları ilgili şahısların ifadelerinin doğruluğunu veya yanlışlığını tespit edememektedir.
- *Silmeler:* Bazı vakalarda, şüpheli şahıslar cep telefonlarındaki ve sosyal medya hesaplarındaki bilgileri silmekte ve bu nedenle yetkililer değerli açık kaynak bilgilerine erişememektedirler.
- *Karşı İstihbarat:* Ele geçirilen yazışmalar, şüpheli kişilerin, RAB'ın faaliyetlerine yönelik karşı istihbaratta bulunabildiklerini göstermektedir.

Coventry Üniversitesi Güven, Barış ve Toplumsal İlişkiler Merkezi'nde aşırıcılığın değerlendirilmesinin faydaları ve öğrenilenler, radikalleşmenin önlenmesi programları ve tedbirleri üzerine verilen sunumda aşağıdaki bilgiler paylaşılmıştır.

Son üç yılını Birleşik Krallıktaki başlıca programları değerlendirmeye ayıran bazı katılımcılar, bireyin potansiyel savunmasızlıkları/zayıflıklarına odaklanan koruyucu bir yaklaşımın yararlarını ele aldılar. Bu bağlamda bireyin radikalleşmeye karşı savunmasızlığının ev içi istismar, çocuğun cinsel istismarı, insan ticareti, evsizlik ve çete faaliyetlerine girmek gibi diğer savunmasızlık biçimleriyle birçok açıdan kıyaslanabilir durumda olduğu tecrübeyle sabittir. Bu savunmasızlık biçimleri, radikalleşme ve aşırıcılık dâhil olmak üzere yoksulluk, işsizlik ve toplumsal kabul/uyum gibi önemli toplumsal konuların getirdiği zorluklarla sıklıkla bağlantılıdır.

Savunmasızlığın tüm biçimleriyle ilgili olarak devletin ve sivil toplum örgütlerinin görevi insanları emniyete almak ve korumaktır. Sosyal politikanın birçok alanına müdahalelerde olduğu gibi, kabul gören teori, kişilerinin yaşamlarının istikrarlı hale getirilip kendilerine daha fazla umut ve destek verildiğinde, radikalleşmeye karşı daha korumalı hale gelecekleri yönündedir. Söz konusu yaklaşıma dair zorluklar, şöyle özetlenebilir:

- Polisin/güvenlik güçlerinin ellerindeki bilgiyi diğer kurumlarla paylaşmamaları;
- Bu işlerde yer alan sivil toplum gruplarının sürekli ve istikrarlı biçimde fonlanması;
- İnsanların savunmasızlıklarının üstesinden gelme çabalarında kamuoyunun devlete güveninin inşa edilmesinin gerekliliği.

Radikalleşmenin toplumsal cinsiyet perspektifi üzerine, bilhassa kadınları harekete geçiren etmenleri aşağıdaki başlıklar altında ele alınabilir:

- Kadınlar neden ve nasıl radikalleşiyorlar?
- Toplumsal cinsiyet meseleleri nelerdir?
- Aidiyet ve kimlik;
- İnternet (kadın ve erkek için eşit olmayabiliyor);
- Cinsel istismar (kadınlar için daha fazla);
- Evlilik tuzağı (kadınlar için daha fazla);
- Erkek bir kahramanla sosyal statü birlikteliği elde etmek (kadınlar için daha fazla);

Ayrıca, “*Mevzuat İkilemi*” olarak adlandırılabilir olan konunun ele alınması da hayati önem teşkil etmektedir. Radikalleşme süreci içerisinde, ifade özgürlüğü ile terörün yüceltilmesi arasındaki çizgi bulanıklaşabilir ve radikalleşme süreci illa suç faaliyetlerini kapsamayabilir. Örneğin, insan haklarıyla (ifade özgürlüğü gibi) radikalleşmenin önlenmesi (terörün yüceltildiği ifadelerin suç unsuru olarak değerlendirilmesi) arasında mevzuatlarda ikilem görülebilmekte. Dolayısıyla, ulusal ve uluslararası boyutta ifade özgürlüğü ile terörün yüceltilmesi arasındaki farkın açıkça ortaya konabilmesi için yasal kriterlerin net olması gerekmektedir.

AB'nin tüm Interpol kanallarından faydalanması ve yalnızca mavi ve kırmızı bültenlerle sınırlı kalmamasının temin edilmesi için EUROPOL ile Türk kolluk kuvvetleri arasındaki bilgi paylaşımı çok önemlidir. Örneğin, Türkiye'ye Suriye tarafından giriş yapan suçluların terörle bağlantılı soruşturmalarında AB ile işbirliğinin ehemmiyeti aşikârdır.

Ayrıca kültürel kodların terörle ve basmakalıp yaklaşımlarla eşleştirilmesinin tehlikeli boyutları vardır. Kültürel kodların potansiyel suç göstergesi olarak görülmesi terör örgütlerince propaganda malzemesi haline getirileceğinden dolayı bu tarz yaklaşımlardan uzak durulması gerekmektedir. Örneğin, bazı teröristlerin isimleri sık kullanılan isimlerdir ancak bu aynı isme sahip olan ve terörizmle hiçbir şekilde bağlantısı bulunmayan kişilerle ilgili *terör örgütü ilişkisi boyutunda* güvenilir bir gösterge olarak kabul edilmemelidir. Çalışma grubundaki bazı katılımcılar söz konusu basmakalıp uygulamalara bazı ülkelerin sınırlarında maruz kaldıklarını ve durdurulup arandıklarını belirttiler. Ayrıca istatistiksel veriler, kültürel anlayış ve inançları dikkate almadan bir anlam ifade etmeyebilir. Örneğin, dünyanın birçok bölgesinde farklı kültürel anlam içermesi nedeniyle, peçe [burka] tek başına net bir radikalleşme göstergesi değildir.

Savunmasızlığın tüm biçimleriyle ilgili olarak devletin ve sivil toplum örgütlerinin görevi insanları emniyete almak ve korumaktır.

Ulusal ve uluslararası boyutta ifade özgürlüğü ile terörün yüceltilmesi arasındaki farkın açıkça ortaya konabilmesi için yasal kriterlerin net olması gerekmektedir.

Türkiye, İstihbarat Destekli Polislik (İDP) uygulamalarını kullanmaktadır. Bu uygulamalarda objektif kararlar için, profil çıkarma dahil, analiz ve istihbarat hayati öneme sahiptir. Batıdaki polis akademileriyle yakın teması bulunan Türk Polis Akademisi Başkanlığı, bu alanda risk analizinin nasıl geliştirilebileceğine yönelik bir kılavuz geliştirmiştir. Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı (AGİT) bünyesinde Türkiye’den uzmanların da katkısıyla ortaklaşa hazırlanan ve bir tavsiye metni haline getirilen İstihbarat Odaklı Polislik kılavuzu terörizmle mücadele alanında da uygulanabilmektedir. Gerek İDP kılavuzu ve gerekse polis birimlerimizin kendi geliştirdikleri risk analizi metodlarıyla elde edilen bilginin doğruluk derecesi, tutarlılığı, kaynağı, olasılığı gibi parametreler doğrultusunda etkin istihbarat üreterek risk analizi daha etkili yapılabilmektedir. Radikalleşmeyle mücadeleye ilişkin olarak da CEPOL ve Türkiye ortaklaşa bir risk analizi kılavuzu hazırlamak üzere bir çalışma gerçekleştirebilirler.

Sonuçlar

“Radikalleşme süreci” geçiren kişilerin engellenmesi ve risklerinin azaltılması adına değerlendirilmesi, benimsenmesi ve uygulanması gereken tedbir ve stratejiler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Direnç yaratmayı ve potansiyel zayıflıkları ele almayı amaçlayan koruyucu bir yaklaşım;
- Niteliksel veri ve bireyin deneyimlerini önceleyenler de dahil olmak üzere daha fazla sayıda ve farklı değerlendirme ve raporlamalara duyulan ihtiyaç;
- En iyi uygulamalar delile dayanan uygulamalardır anlayışı;
- İdeolojiden ziyade davranışa odaklanma;
- Uluslararası bağlamda, operasyonel ve stratejik seviyede bilgi paylaşımı, en iyi uygulamalar ve eğitimler;
- Ortak güven ve mutabakat (ülkeler arasındaki samimiyet);
- Verilerin aşırı yüklenmesinden kaçınılması için, tespit ve aşırı tespit (kalıplaşmış değerlendirmeleri önlemek adına) arasında bir denge kurabilecek ortak risk değerlendirme aracı (bilinçsiz önyargıları değerlendirmek için yapılacak eğitimler ve destek de dâhil) oluşturma;
- Nicel ve aynı zamanda nitel veriyi kullanma;
- Radikalleşmenin önlenmesi, geri dönenler ve terörist gruplarla mücadele etkin olmak için çoklu kurumsal yaklaşım;
- Toplum Destekli Polis aracılığı ile hedeflere ulaşabilme;

- Çatışma bölgelerinden geri dönenler için yeniden entegrasyon programları sağlama;
- Bireyler ve ülkeler için özel gereksinimlerine göre düzenlenmiş yaklaşım oluşturma (tedbirlerin etkinliği/etkin olma durumu);
- Kalıplaşmış yargı ve ayrımcılığın önlenmesi için toplum içinde ve kurumlar arasında farkındalığı arttırma;
- Yıkıcı kült, etnik ve ideolojik tabanlı terör örgütlerinin mevcut ve potansiyel tehditleri hakkında farkındalığı arttırma;
- Toplumdaki konu ile ilgili yanlış inanç ve efsaneleri eğitim yoluyla yıkma/kırma;
- Radikalleşme ve terör grupları kavramları hakkında hayat boyu öğrenme ve sürekli kendini geliştirme;
- Kültürel kodların terörle bağdaştırılmasından (profillemenin basmakalıp yargılara göre biçimlenmesi) kaçınma;
- Radikalleşme sürecinin analizinde toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşımda olma;
- Göçmen Temelli Politikalara ve Entegrasyona önem verme;
- Radikalleşmenin tespit edilmesi ve mücadele edilmesi için sosyal medyayı takip etme;
- Radikal mesajların yayılmasını engellemek için radikal grupları/bireyleri ve forumları izleme;
- Farkındalık oluşturmak adına sosyal medyayı bilgilendirme ve eğitim amaçlı kullanma.

Radikalleşmeyle mücadeleyle ilişkin olarak da CEPOL ve Türkiye ortaklaşa bir risk analizi kılavuzu hazırlamak üzere bir çalışma gerçekleştirmelidir.

Radikalleşmenin Önlenmesi

Bu Çalışma Grubunda hem AB hem Türkiye perspektifinden Radikalleşmenin önlenmesi konusu üzerine bir dizi sunum yapıldı.

Önleyici tedbire karşın radikalleşmenin önlenmesi meselesi, karşılaştırması ve başarı ihtimalinin çok düşük olması nedeniyle, radikalleşmenin önlenmesi çalışmalarına yatırım yapılmaması görüşü tartışılan bir konudur. Eldeki verilere göre, radikalleşmenin önlenmesi süreçlerindeki başarı oranının yüzde ikiden daha az oranda olduğu dikkat çekicidir. İnsanların zihniyetlerinin ve düşüncelerinin, hatta radikal olanların bile değiştirilmesinin zor olduğu ve bunların toplum içerisinde ilgi çekebileceği bilinen bir sorundur. Örneğin, Da Vinci'nin düşünceleri çağına göre oldukça radikal olmasına karşın sonunda toplumu daha iyi hale getirmeye yardımcı oldu. Bu nedenle, yapılması gereken kişisel radikal düşüncelere dokunmayıp, şiddet içeren radikalizmi ayıklamaktır.

İlk uygulamalarına 1930'larda başlanan *modern radikalleşmenin önlenmesi* bir süreçtir. Bu süreçte, radikalleşmeden ayrılanlara yardımcı olmak konusunda ailenin etkisi önemli bir faktördür. Hüküm süresinin azaltılması dâhil olmak üzere bazı uygulamalar kapsamında, hükümetler de radikalleşmenin önlenmesi programlarına katılım sağlayabilirler. Bu tür programlar radikalleşmiş bireylerin zorunlu olarak değil gönüllü olarak katılabilecekleri programlar olmalıdır. Belçika'dan bir örnek olay incelemesi ele alınmıştır. Söz konusu vakada terörle bağlantılı harcamalar nedeniyle tutuklanan bir şahıs, beş yıl cezaevinde kaldıktan sonra DEAŞ destekçisi olarak daha da radikalleşmiştir. Bu durum da, hapis cezasının tek başına radikalleşmeyi azaltmaya yeterli olmayabileceğini göstermektedir.

Ayrıca günümüz dünyasında radikalleşme bir olgu haline gelmiştir ve yakın zaman içerisinde tamamıyla ortadan kalkmayacağı aşikârdır. Bazı radikaller aşırı görüşlerini hiçbir zaman bırakmayabilir. Hatta hapisaneler mahkûmların daha da fazla radikalleştikleri bulaşıcı çevreler haline gelebilir. Hapishanelerde rehabilitasyonun ihmal edilmesinin ve yalnızca cezalandırıcı tedbirlere odaklanmanın ters tepeceği konusunda katılımcılar mutabık kaldılar.

RAND raporuna³⁵ yapılan atıf ile şu değerlendirmeler ifade edildi: 1968'den 2006'ya kadar 268 terör grubunu kapsayan bu raporda, söz

Günümüz dünyasında radikalleşme bir olgu haline gelmiştir ve yakın zaman içerisinde tamamıyla ortadan kalkmayacağı aşikârdır.

Radikalleşmenin önlenmesi algı ve anlayışları öznel ve ideolojik, davranışsal ve örgütsel radikalleşmenin önlenmesi olarak ayrı ayrı analiz edilebilir.

konusu terör gruplarından yalnızca %7'si askeri yöntemlerle yenilmiştir, %43'ü politikaya girmiş ve %40'ı ise istihbarat, polis ve kamuoyunun tepkisiyle dağıtılmıştır.

Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı Türkiye'deki cezaevlerinde radikalleşmenin önlenmesi program çalışmaları uygulamaktadır. Söz konusu çalışmalar çerçevesinde, psikologların yanı sıra sahadaki uzmanlara ve akademisyenlere de danışılmış ve radikalleşmenin önlenmesi programları geliştiren personele eğitim verilmiştir. Aynı zamanda, kendi amaçları doğrultusunda dini metinleri istismar eden bazı terör grupları hakkında halkı bilgilendirmek için bazı metinler yayınlanıp dağıtılmıştır. Söz konusu radikalleşmenin önlenmesi programlarına katılım gönüllük esasına dayalı olup, bu konuda eğitim görmüş olan Diyanet İşleri Başkanlığı personeli vaizler cezaevlerine gidip gönüllü hükümlülerle düzenli olarak görüşmektedirler.

Bu kapsamda iki örnek olay incelemesinde, DEAŞ ve PKK vakaları ele alındı. Bu iki örgüte mensup kişilerle, radikalleşmenin önlenmesi programları kapsamında yapılan görüşmelerde ilerleme kaydedildiği ifade edildi. Söz konusu çalışmalar hapisane ortamında bile radikalleşmenin önlenmesinin mümkün olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, hapisanelerde bulunan ve terörizme bulaşmış olan kişilerin de sosyal, ailevi ve psikolojik problemleri bulunmaktadır. Söz konusu problemlerin radikalleşmenin önlenmesi programlarında bütüncül yaklaşımlarla birlikte ele alınması gerekmektedir.

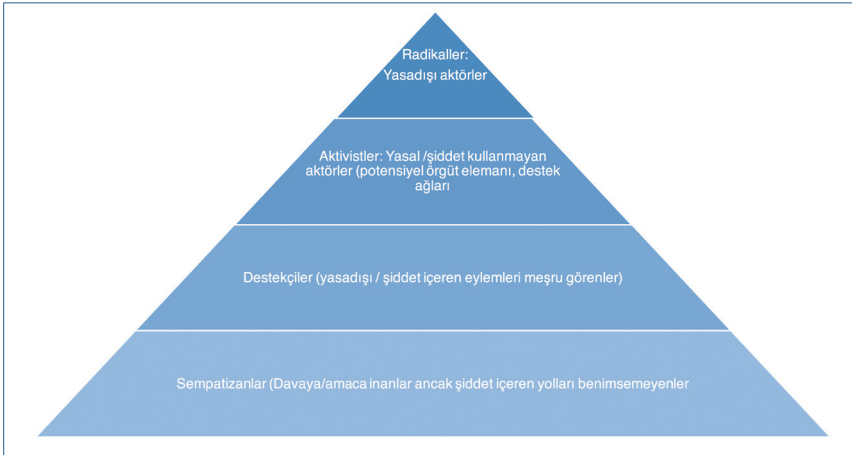
Radikalleşmenin önlenmesi algı ve anlayışları öznel ve ideolojik, davranışsal ve örgütsel radikalleşmenin önlenmesi olarak ayrı ayrı analiz edilebilir. Bu nedenle, radikalleşmenin önlenmesi kavramı alt unsurlarına ayrılıp buna uygun olarak incelenmelidir. Bu nedenden dolayı radikalleşmenin önlenmesinin, rehabilitasyonun ve radikalleşmeden uzaklaştırılması birbiriyle ilgili ancak birbirlerinden farklı kavramlar olduğu belirtilmelidir.

Türk Adalet Sisteminde radikalleşmeye karşı alınan tedbirlerle ilgili yapılan sunumda genel olarak Türkiye'deki sosyal medya ve internette rastlanılan ve radikalleşmeyle mücadele bağlamında alınan yasal/hukuki tedbirlerin altı çizildi. Sosyal medyanın teröristlere propaganda için esnek bir platform sunduğu bilinen bir olgudur. Örneğin, Brookings Enstitüsünün raporuna³⁶ göre 2014 yılında DEAŞ'ı destekleyen 46.000 Twitter hesabı bulunmak-

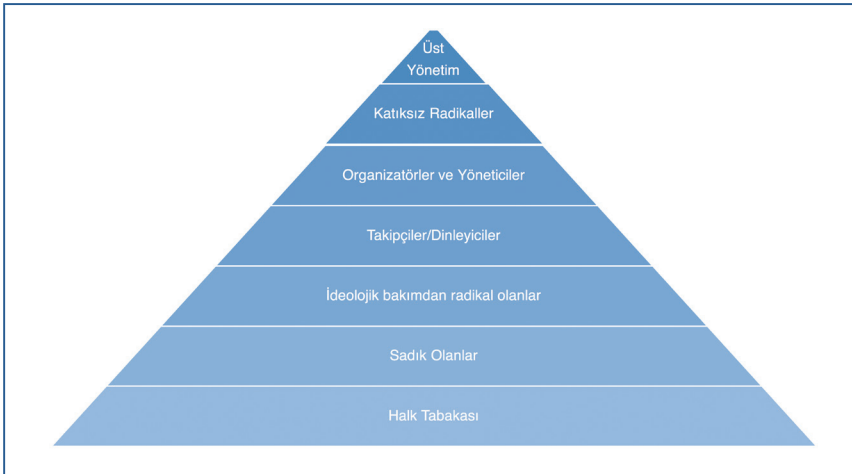
taydı. Bu da çevrimiçi (online) terör propagandasıyla ilgili yapılacak yasal düzenlemelerin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Türk Adalet Sisteminin terör suçlarıyla ilgili radikalleşmenin farklı seviyeleriyle nasıl mücadele ettiğine dair bir FETÖ soruşturması örnek olarak verilebilir. Söz konusu örnekte, Türk Yüksek Mahkemesi, FETÖ hiyerarşisinin en tepe noktasında olanlar (daha fazla radikalleşmiş olanlar) ile hiyerarşinin daha alt basamaklarında yer alanlar (göreceli daha az radikalleşmiş olanlar) arasında bir ayırım yapmak üzere bir piramit modeli geliştirmiştir. Söz konusu piramit, literatürde kabul görmüş olan McCauley Piramidiyle³⁷ benzerlik göstermektedir.

McCauley Piramidi³⁸

Yüksek Mahkemenin Piramidi:

Sosyal medyanın teröristlere propaganda için esnek bir platform sunduğu bilinen bir olgudur. Örneğin, 2014 yılında DEAŞ'ı destekleyen 46.000 Twitter hesabı bulunduğu bilinmektedir.

Yüksek Mahkeme, piramit modelinin seviyeleri arasındaki farkları benimsemektedir ve diğer mahkemelere de buna uygun olarak soruşturmalarını yürütmelerini tavsiye etmiştir. Örneğin, FETÖ'ye sadık olanlar belirli bir suç ile ilgili adli soruşturmaya tabi tutulurken, FETÖ piramidinin en üstünde yer alan üst yöneticilerin kovuşturmaları hem bir terör örgütü üyeliğini hem de adli suç kapsamına girmektedir.

Birleşik Krallık da İskoçya Çocukları için Faaliyet adlı bir yardım kuruluşu aracılığıyla gençleri şiddet ve aşırıcılıktan uzaklaştırmaya çalışan ve bunu hedefleyen çok kurumlu bir ortaklık girişimi projesi yürütülmektedir. Bu proje, 12-18 yaş grubundaki gençlerle birlikte çalışmak için oluşturulmuş olan ve üç yılı aşkın bir sürede çocukların ve gençlerin zaafalarının tespitini yapmış bir projedir. Bu girişimin en önemli bulgularından biri projede yer alan gençlerin neredeyse üçte birinin doğdukları andan itibaren sosyal hizmetlerle büyüdüklerini ve %93'ünün de uzun bir süredir sosyal hizmetlere dâhil olduklarıdır. Rapor aşağıda belirtilen ve çocukları ve gençleri şiddetten ve aşırıcılıktan koruyan kilit önemdeki dört mekanizmayı şu şekilde vurgulamaktadır:

- Tanınan suçlular ile ilişkinin kesilmesi;
- Pozitif rol modellere yönlendirilmeleri;
- İstikrarlı ilişkiler kurmaları yönünde teşvik edilmeleri;
- Yön değiştirme ve ilişkiler aracılığı ile hayatına yön verme ve öz farkındalığın kazandırılmasına yönelik çalışmaların yapılması.

Açılış oturumlarından ve Çalışma Grubunun sunumlarından alınan ve oy birliği ile kabul edilen kilit önemdeki eylem noktaları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Radikalleşmenin önlenmesi oldukça zor bir süreçtir çünkü insanların düşüncelerini ve davranışlarını değiştirmeyi amaç edinir;
- Radikalleşmenin önlenmesinin başarısı, radikalleşme sürecinin anlaşılmasına bağlıdır: Tek bir yol bulunmamaktadır, tek bir yoldan ziyade, kişiyi radikalleşmeye götüren süreç birtakım unsurların etkileşimi sonucu ortaya çıkar;
- Radikalleşmenin önlenmesi, radikalleşme sürecinin kendisinden daha fazla çaba ve zaman gerektiren uzun bir süreçtir;

- Radikaller, bozulmuş dini değerleri gerekçe olarak kullanırlar. Dinlerin (İslam, Budizm, Hristiyanlık...) gerçek anlamlarına ve doğru yorumlarına dair açıklamalar gereklidir;
- Bazı bireyler için radikalleşmenin önlenmesi süreci bir öz değer duygusu oluşturabilir;
- Radikalleşme için kullanılan sanal araçlara odaklanmalı;
- Nelerin işe yaradığını öğrenmek için ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılması temin edilmeli;
- Dinamikleri değiştirmek için tüm değişkenlerin dikkate alınmasını gerektiren farklı stratejiler kullanılmalı ve sürekli aynı yaklaşımlara bel bağlamamalı;
- Hem kolluk kuvvetlerinin hem de özel sektörün sürece dâhil olması faydalı olur;
- İletişime yatırım yapmak gerekmektedir;
- Aşırı cılık propagandasının, eleman devşirmede ve radikalleşmede kullanılan önemli bir araç olmasından dolayı, internette yasaklanması gerekir;
- Devlet kurumlarının ve özel kurumların (okullar gibi) yerel seviyede bu sürece dâhil edilmesi teşvik edilmeli;
- Davranışları değiştirmek üzere bir strateji belirlenebilmesi için farklı türdeki radikalleşmelerin ayrıştırılması zorunludur;
- Çevrenin, aileyle birlikte çalışmanın, arkadaşların ve toplumsal bağların göz önünde bulundurulduğu bütüncül programlar değerlendirilmeli;
- Söz konusu programlar yalnızca hapisanelere odaklanmamalı; mahkûmiyet öncesi ve sonrası süreçler programlara dâhil edilmeli;
- Radikalleşmenin önlenmesi, terörist gruplar hakkında faydalı bir bilgi kaynağıdır;
- Medyanın kullanımı pozitif mesajlar vermek bakımından önemlidir ve kendi hayatlarında daha önceden radikalleşme tecrübesi atlatmış olan rol model kişiler ilgili terörist grubun inandırıcılığını azaltmak için kullanılmalıdır.

Çocukları ve gençleri şiddetten ve aşırı cılıktan koruyan kilit önemde dört mekanizma söz konusudur.

Sonuçlar

Yukarıda yer alan eylem noktaları, aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşmak amacıyla derinlemesine incelendi ve müzakere edildi. Aşağıdaki sonuçların, radikalleşmenin önlenmesi sürecinde oldukça önemli olduğu ve sürdürülebilir sonuçlara ulaşılması açısından tüm başarılı radikalleşmenin önlenmesi programları ya da müdahaleler açısından gerekli olduğu konusunda katılımcılar mutabık kaldılar:

- Çaba, finans ve enerji bakımından düşünüldüğünde kayda değer bir bedeli olsa da, toplumun radikalleşmenin önlenmesi sürecine yatırım yapmasına ihtiyacı vardır;
- İlgili kurumlar radikalleşme tecrübesi yaşayıp bundan kurtulmuş olan kişileri rol model olarak kullanılabilceği gibi, aynı zamanda bu kişiler terör örgütleri ile ilgili önemli potansiyel istihbarat kaynağı olabilirler;
- Bireylerin programlara katılımları ancak gönüllük esasına dayalı olabilir, (“kandırma” amacıyla katılımlar hususunda dikkatli olmalıyız) – kişiler ancak bir noktaya kadar zorlanabilirler;
- Radikalleşmenin önlenmesi, bireyin ihtiyacına yönelik olmalıdır ve biçim konusunda da uygun olmalıdır: İdeolojik, ırkçı, dinsel, kültist ve etnik radikalleşme;
- Radikalleşmenin önlenmesinin radikalleşmenin şiddet içeren boyutuna odaklanması çok önemlidir;
- Aile desteğine duyulan ihtiyaç hayati önemdedir;
- Hami/yol gösterici olarak rol modellere ihtiyaç duyulmaktadır;
- Radikalleşme sürecinin daha iyi anlaşılması gereklidir – radikalleşmeyi önlemek için çalışanlara, polislerin (özellikle önleyici hizmetler polislerinin) eğitimine yatırım yapılmalı;
- Yeniden entegrasyon amacıyla sosyal desteğe yalnızca kişinin değil, aynı zamanda toplumun da ihtiyacı vardır;
- Belirli radikal görüşlerden ziyade hayatta anlamlı bir yol bulma, “oryantasyon”, radikalleşmeye yol açabilir, radikal görüşlü dindar bir kişinin *bir amaç ararken* aşırı sağ kanadın radikal ucuna geçmesi gibi;
- Radikalleşmenin önlenmesi stratejilerinin içerisinde internet çalışmalarına uygun olmayan içeriğin silinmesi ve karşı söylem çalışmaları ile yer verilmelidir;

Çaba, finans ve enerji bakımından düşünüldüğünde kayda değer bir bedeli olsa da, toplumun radikalleşmenin önlenmesi sürecine yatırım yapması gerekmektedir.

Radikalleşme, toplumun bütünü için bir sorundur, bu nedenle bir çözüme varmak için hep birlikte çalışmak gerekmektedir.

- Radikalleşmenin önlenmesi programlarının etkili şekilde uygulanması için yerel seviyede stratejilerin uygulanması (mikro stratejiler) gereklidir;
- Radikalleşmenin önlenmesi programlarındaki sürecin, başarı ve başarısızlık bağlamında değerlendirilmesi elzemdir.
- Strateji ve/veya yatırımların bir çeşit “kutuplaşma” yaratmamasının temin edilmesi radikalleşmenin önlenmesi stratejilerinin bir parçasıdır (ör. sosyal desteğe yatırım).
- Önleme hizmetlerine ve radikalleşmenin önlenmesi hizmetlerine eş zamanlı olarak yatırım yapılması gerekmektedir.
- Radikalleşmenin önlenmesi bir tür reaksiyon olarak görülebilir ve önleme hizmetlerine yatırım yaparak radikalleşmenin önlenmesinin boyutu azaltılabilir.
- Önleme, yalnızca Önleme Hizmetleri veren kurumlar için gereken bir görev değildir, güvenlik hizmetleri de aynı zamanda bu hususa yatırım yapmalıdır. Polisin toplumun bir parçası olmaya ihtiyacı vardır (toplum destekli ve istihbarat temelli polisliğe ihtiyaç var). Böylece polis önleme hizmetleriyle (verilerin korunması dahilinde ve mesleki yönetmeliklere riayet ederek bilgi paylaşımı yapılması) birlikte çalışabilir (aslında birlikte çalışmalıdır).
- Radikalleşme, toplumun bütünü için bir sorundur, bu nedenle bir çözüme varmak için hep birlikte çalışmalıyız.

Radikalleşmenin önlenmesi sürecinde toplumun rolü oldukça önemlidir. Radikalleşmenin önlenmesi sürecinden geçmiş kişilerin artık bir tehdit oluşturmadığını toplum kabul etmezse, bu kişiler potansiyel olarak kutuplaştırılmış olarak kalırlar ve programlar başarıya ulaşmış sayılmaz.

Son olarak, kapsayıcı bir çevrenin oluşturulması için kilit öneme sahip gerekli unsurlar şu şekilde özetlenebilir:

- Mahkûmların tahliye hazırlığı süreci hapishane içerisinde başlamalıdır ve bu aynı kuruluş (radikalleşmenin önlenmesi sürecine yardımcı olan kuruluş) tarafından sağlanmalıdır;
- Sürdürülebilir sosyal destek (hami/örnek kişi, aile, iş...) tahliye süreci ile ilgili olarak sağlanmalıdır;
- Toplumun güvenliği sağlanmalıdır;

- Toplumun söz konusu süreç ile ilgili bilgilendirilmesi gerekmektedir;
- Yer değiştirme bir alternatif olabilir (yeni bir başlangıç) – yükümlülük/kısıtlama;
- Hapishaneden tahliye olunduktan sonraki ilk 24 saat için bir strateji oluşturulmalıdır;
- Uzun vadeli ve çok boyutlu / çok katılımlı strateji geliştirmek gereklidir.

Radikalleşmenin önlenmesi sürecinden geçmiş kişilerin artık bir tehdit oluşturmadığını toplum kabul etmezse, bu kişiler potansiyel olarak kutuplaştırılmış olarak kalırlar ve programlar başarıya ulaşmış sayılmaz.

Ek - Çalıştay Gündemi ve Katılımcılar

AÇILIŞ KONUŞMALARI

1. Yılmaz ÇOLAK, Polis Akademisi Başkanı
2. Abdulhekim ÇELEBI, AB Türkiye Temsilcisi

TOPLU OTURUM MODERATÖRLERİ

1. Ufuk AYHAN, Polis Akademisi Başkan Yardımcısı, Türkiye Tarafını Temsilen
2. Gerg THEILMANN, Alman Polis Akademisi Başkanı (Emekli), Uzman Proje Sorumlusu CEPOL, Avrupa Birliği Temsilen

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Oturum 1: Terörizmin Tanımı

1. Sunum: Andrew GUNN, İngiltere, CEPOL (AB)
2. Sunum: Ufuk ULUTAŞ, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Oturum 2: Terörizm Olgusu

1. Sunum: Ken PENNINGTON, ITCT, İngiltere
2. Sunum: Şule TOKTAŞ, Kadir Has Üniversitesi

Oturum 3: Radikalleşmenin Önlenmesi

1. Sunum: Muriel DOMENACH, Suç ve Radikalleşme Önleme Komite (CIPDR) Genel Sekreteri, Fransa
2. Sunum: Hakan KIYICI, Polis Akademisi

Oturum 4: Risk Analizi

1. Sunum: Erwin VAN VLIERBERGHE, Proje Yöneticisi (DCAF), CEPOL
2. Sunum: Ahmet DEMİRDEN, Polis Akademisi

ÇALIŞMA GRUPLARI

Çalışma Grubu 1: Terörizmin Tanımı

Moderatör (AB): Gerd Thielmann, CEPOL

Moderatör (TR): Mehmet ŞAHİN, Polis Akademisi

Not alan: Eleni VAGIONA (AB), Umut CAN (TR)

Türkiye Tarafı Katılımcılar	Avrupa Birliği Tarafı Katılımcıları
Mehmet ŞAHİN	Gerd THIELMANN (ALMANYA)
Bayram Ali SONER	Ken PENNINGTON (İNGİLTERE)
Kenan ZURNACI	Mario HUBMANN (AVUSTURYA)
Tuncay KIZILTUĞ	Tomas SANTAMARÍA (ESTONYA)
Şule TOKTAŞ	Felipe Pathé Duarte (PORTEKİZ)
Ali Rıza TÖNGÜR	Dragos Ionel POPESCU (ROMANYA)
Mustafa YAYLA	Andrieux BENOÎT (FRANSA)
Yakup ŞAHİN	Apostolos TZAMALIS (YUYANİSTAN)
Umut CAN	Eleni VAGIONA (YUNANİSTAN)

Çalışma Grubu 2: Radikalleşmenin Önlenmesi

Moderatör (TR): Ufuk AYHAN, Polis Akademisi

Moderatör (AB): Partel PREINVALTS, CEPOL

Not alan: Richard GREVINK (AB), Tuğba CIVAK (TR)

Türkiye Tarafı Katılımcılar	Avrupa Birliği Tarafı Katılımcıları
Ufuk AYHAN	Pärtel PREINVALTS (ESTONYA)
Oğuzhan YONCA	Tom FISHER (BK)
Oğuz YURDAER	Ringo RINGVEE (ESTONYA)
Mustafa Serkan SABANCA	Suzica Debeljak DADIC (HIRTATİSTAN)
Bülent KISA	Vadim GUDOÏtudoit (LITVANYA)
Seda ÖZ YILDIZ	Judit KOPEKHA (SLOVAKYA)
İbrahim İRDEM	Joel BUSHYER (İNGİLTERE)
Tuğba CIVAK	João Paulo VENTURA (PORTEKİZ)
	Richard GREVINK (HOLLANDA)

Çalışma Grubu 3 Radikalleşmenin Önlenmesi

Moderatör (AB): Erwin Van Vlierberghe; CEPOL

Moderatör (TR): Murat TINAS, Polis Akademisi

Not alan: Michela CANGIANO (AB), Fatih TUNA (TR)

Türkiye Tarafı Katılımcılar	Avrupa Birliği Tarafı Katılımcıları
Halil İbrahim DİZMAN	Van VLİRBERGHE (BELÇİKA)
Murat TINAS	Csaba VOLET (MACARİSTAN)
Bayram DEMİRTAŞ	Gerhard SCHWARZINGER (AVUSTUYA)
Hasan Kadir YILMAZTEKİN	Adrian MIERZEJWSKI (POLONYA)
Seda ÖZ YILDIZ	Cristina RAPETTI (ITALYA)
Ahmet DEMİRDEN	George ATTARD (MALTA)
	Vasil Ts. KAMARASHKI (BULGARİSTAN)
	Gabriela Trudel PIONTKOWSKI (ALMANYA)
	Paul CARBERRY (İNGİLTERE)
	João Nuno Da Rocha MOREIRA (PORTEKİZ)

Son Notlar

1. *Global Terrorism Index 2018: Measuring and Impacts of Terrorism*. Institute for Economics and Peace. s. 4. Erişim Adresi: <http://globalterrorismindex.org> (12.12.2018).
2. Juergensmeyer, M. (2004). "Is Religion the Problem?" *UC Santa Barbara: Global and International Studies*. Erişim Adresi: <https://escholarship.org/uc/item/4n92c45q> (01.12.2018).
3. Odhiambo, E. O. S. (2014). "Religious Fundamentalism and Terrorism," *Journal of Global Peace and Conflict*, 2(1), 187-205.
4. Brown, M.E. (1993). *The International Dimensions of Internal Conflict*. Cambridge, MA: The MIT Press.
5. Pluchinsky, D. (2015). "Special Communiqué Issued by the Belgian Marxist Terrorist Group, Communist Combatant Cells (CCC)," *Studies in Conflict & Terrorism*, 38 (4), 305-309, DOI: 10.1080/1057610X.2015.1004893
6. Byman, D. (1998). "The Logic of Ethnic Terrorism," *Studies in Conflict & Terrorism*, 21(2), 149-169, DOI: 10.1080/10576109808436060
7. Boylan, B. M. (2016). "What drives ethnic terrorist campaigns? A view at the group level of analysis," *Conflict Management and Peace Science*, 33(3), s. 250-272. <https://doi.org/10.1177/0738894214530832>
8. Fink, N. C., & Hearne, E. B. (2008). *Beyond Terrorism: De-Radicalization and Disengagement from Violent Extremism*. New York, NY: International Peace Institute.
9. Morris, M. ve diğerleri. (2010). *Deradicalization: A Review of the Literature with Comparison to Findings in The Literatures on Degangling and Deprogramming*. Institute for Homeland Security Solutions. May. Erişim Adresi: https://sites.duke.edu/ihss/files/2011/12/Morris_Research_Brief_Final.pdf (01.012.2018).
10. Silke, A. (2011). "Disengagement of Deradicalization: A Look at Prison Programmes for Jailed Terrorist," *CTC Sentinel*, 4 (1), 18-21.
11. Ashour, O. (2009). *The De-Radicalization of Jihadists: Transforming Armed Islamist Movements*. Londra; Routledge.
12. *Promoting and Enhancing Reuse of Information throughout the Context Lifecycle taking account of Evolving Semantics (AB PERICLES)*.
13. Dolan, M., ve Doyle, M. (2000). "Violence Risk Prediction: Clinical and Actuarial Measures and the Role of the Psychopathy Checklist," *British Journal of Psychiatry*, 177, 303-311.
14. Roychowdhury, A., & Adshead, G. (2014). "Violence Risk Assessment as a Medical Intervention: Ethical Tensions," *Psychiatric Bulletin*, 38, 75-82.
15. Dolan ve Doyle (2000); Mossman, D. (1994). "Assessing Predictions of Violence: Being Accurate about Accuracy," *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 62, 783-792.
16. Guy, L. S., Packer, I. K., & Warnken, W. (2012). "Assessing Risk of Violence Using Structured Professional Judgment Guidelines," *Journal of Forensic Psychology Practice*, 12, 270-283.
17. Örneğin bkz. Pressman, D. E., & Flockton, J. (2014). "Violent Extremist Risk Assessment: Issues and Applications of the VERA-2 in a High-Security

- Correctional Setting.” In A. Silke (Ed.), *Prisons, Terrorism and Extremism: Critical Issues in Management, Radicalization and Reform*, s. 122–143. London, United Kingdom: Routledge.
18. Sarma, K. (2017). “Risk Assessment and Prevention of Radicalization from Nonviolence into Terrorism,” *American Psychologist*, 72(3), 278-288.
 19. Fernandes, R., Hatfield, J., & Soames Job, R. F. (2010). “A Systematic Investigation of the Differential Predictors for Speeding, Drink-Driving, Driving While Fatigued, and not Wearing a Seat Belt, among Young Drivers,” *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 13, 179–196.
 20. Sarma, K. M., Carey, R. N., Kervick, A. A., & Bimpeh, Y. (2013). “Psychological Factors Associated with Indices of Risky, Reckless and Cautious Driving in a National Sample of Drivers in the Republic of Ireland,” *Accident Analysis and Prevention*, 50, 1226–1235.
 21. Constantinou, A. C., Freestone, M., Marsh, W., & Coid, J. (2015). “Causal Inference for Violence Risk Management and Decision Support in Forensic Psychiatry,” *Decision Support Systems*, 80, 42–55.
 22. McCauley, C., ve Moskalenko, S. (2017). “Understanding Political Radicalization: The Two-pyramid model,” *American Psychologist*, 72(3), 205-216.
 23. Borum, R. (2011). “Radicalization into Violent Extremism I: A Review of Social Science Theories,” *Journal of Strategic Security*, 4, 7–36.
 24. Ibid. McCauley, C., ve Moskalenko, S. (2017).
 25. Horgan, J. (2008). “Deradicalization or Disengagement? A Process in Need of Clarity and a Counterterrorism Initiative in Need of Evaluation,” *Perspectives on Terrorism*, 2(4).
 26. Örneğin bkz. Storey, E. J., Gibas, A. L., Reeves, K. A., & Hart, S. D. (2011). “Evaluation of a Violence Risk (Threat) Assessment Training Program for Police and Other Criminal Justice Professionals.” *Criminal Justice and Behavior*, 38, 554–564.
 27. Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism*. New York; Columbia University Press. ss. 21-22.
 28. *Birleşik Krallık Terrör Yasası*. (2000). <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/contents>
 29. BM Genel Kurulu. (1994). https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/49/185
 30. BM Güvenlik Konseyi Kararı 1566 (2004). https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/49/185
 31. Avrupa Birliği Konsey Kararı 1426 (1999). <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16752&lang=en>
 32. Avrupa Birliği Direktifi 2017/541. <https://eur-lex.europa.eu/legal content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0541>
 33. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, Madde 1/1.
 34. Bu demeç, William Engdahl’ın “Cihat Almanya’ya Geliyor” başlıklı makalesinde yer almıştır.
 35. Jones, S. G., & Libicki, M. C. (2008). *Lessons for Countering al Qaeda*. Santa Monica, CA: RAND Corporation. <https://www.rand.org/pubs/monographs/MG741-1.html>.

36. Fernandez, A. M. (2015). *Here to Stay and Growing: Combating ISIS Propaganda Networks*, Washington, DC: Brookings Institute. https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/IS-Propaganda_Web_English_v2.pdf
37. McCauley, C., ve Moskalkenko, S. (2014). "Toward a Profile of Lone Wolf Terrorists: What Moves an Individual from Radical Opinion to Radical Action," *Terrorism and Political Violence*, 26 (1).
38. Ibid. McCauley, C., ve Moskalkenko, S. (2014).